

presbyterium

UADERNS

DE

ASTORAL

11

abril 1971

SUMARI

PRIMERA PLANA

L'ensenyament religiós	101
La geografia de les diòcesis	103

ESCOLA I CATEQUESI

Una qüestió discutida	104
Església i món escolar - <i>Genís Samper</i>	107
La catequesi a l'escola - <i>Jesús Huguet</i>	112
Reflexions sobre l'educació religiosa a l'escola - <i>Jordi Galí Herrera</i>	119
Catequesi i Escola: dues institucions - <i>Josep M.^a</i> <i>Totosaus</i>	122
Sobre les jornades d'ensenyament religiós a El Es- corial - <i>Joan Pujol</i>	126

QÜESTIONS

Sobre les secularitzacions - <i>Josep M.ª Totosaus</i> . .	132
Problemes de l'església de la terra ferma	145
Divagacions entorn d'un gest de donació dels ca- nonges de Lleida - <i>Jaume Barallat</i>	153

TERRA I POBLE

Quatre bisbats a terres de Lleida - <i>Josep Vallverdú</i>	162
--	-----

QUATRE VENTS

Un document sobre l'afer concordatari	173
Subscriptors i amics de «Correspondència» a Mont- serrat	177
D'ací i d'allà	181

primera plana

L'ensenyament religiós

El tema de l'ensenyament religiós té una actualitat permanent, accentuada avui per les normes que van configurant-ne l'estatut segons la nova Llei d'educació. Per aquest motiu, QUADERNS DE PASTORAL ha volgut fer-se'n ressò.

No ens pot deixar indiferents que en els dos cicles que integren l'«ensenyament general bàsic», la religió sigui una disciplina oficial i obligatòria (amb les inescamotejables excepcions, ben cert). Ni que en el primer cicle escapi pràcticament a l'àmbit de l'Església: l'escola és la institució encarregada d'aquest ensenyament —de dirigir-lo i de regular-lo— i els mestres, com a tals, els encarregats d'impartir-lo.

L'estudi d'aquesta nova Llei semblava una bona ocasió per a replantejar-ho tot de cap i de nou, després de tants anys. La proclamació conciliar del principi de llibertat religiosa, la presa de consciència de la transmissió i l'educació de la fe com a tasca pròpia i intransferible de l'Església, els esforços per renovar la catequesi al defora del marc escolar estricte i els mateixos termes del primer «Llibre blanc» del Ministeri ens ho feien esperar així.

Per això ens van decebre (més enllà de la terminologia renovada) les línies de fons del que va anomenar-se «Llibre blanc» de la Comissió Episcopal d'ensenyament, que s'han vist traduïdes, en certa manera, en el text definitiu de la Llei. I augmenta la nostra decepció ara que es posa en pràctica.

Després de fer sentir repetidament i debades la seva veu en els òrgans competents de Madrid, els Secretariats diocesans de Catequesi de Catalunya i de les Balears van anar madurant i preparant un document molt ponderat que, fa cosa d'un any, van enlairar a la Conferència episcopal catalana.

Hi feien una anàlisi realista de la situació actual i **s'inclinaven decididament** per retornar la catequesi al marc eclesial, del qual mai no hauria d'haver sortit. Passat un any, aquest document no ha obtingut altra resposta que el silenci dels destinataris; els seus autors s'han abstingut de donar-li publicitat.

Sembla doncs que les coses no marxen en aquesta direcció, per ara. I que la Jerarquia de la nostra Església, especialment sensible a la comoditat i a la universalitat que l'ensenyament escolar de la religió representa (pel que es diu, un dels seus «punti fermi» en el diàleg sobre el Concordat), no es decideix a assumir uns punts de vista cada vegada més vastament compartits.

La nova legislació civil marca, doncs, un retrocés en aquest punt.

La geografia de les diòcesis

Els rumors sobre nous arranjaments dels nostres límits diocesans són vells i reneixen de tant en tant... Una nova seu a Manresa? O, potser, a la vella Egara? Racionalització de les demarcacions de Lleida i de Solsona? Són temes que han estat suscitats una vegada i una altra. Val a dir que la insistència dels rumors palesa sempre la persistència de problemes irresolts.

Als rumors, a més a més, cal sumar-hi darrerament un projecte concret: l'estudi de l'Institut de Sociologia i Pastoral Aplicades sobre «divisió de la Diòcesi de Barcelona en demarcacions pastorals», elaborat per encàrrec del Prelat barceloní.

Som a les vigílies d'alguna reforma important?

Aquesta és una qüestió que ens preocupa. La visió de Catalunya com a unitat pastoral, que inspira els nostres quaderns, ha fet que hi dediquéssim sovint l'atenció. Recordeu, per exemple, els articles «La població de Catalunya», (primer quadern «Presbyterium» sense número, pàg. 35 i ss.), «Ès Barcelona simplement una diòcesi» (N.º 1, pàg. 3), «Panoràmica dels diversos bisbats» N.º 10, pàg. 49 i ss.) i el que és publicat en aquest mateix quadern sobre els problemes lleidatans.

Ara, concretament, ens inquieten tres interrogants.

L'afany d'alguna solució parcial i immediata, malmetrà la restructuració global que necessitem, d'acord amb la realitat del País i el procés evolutiu en què es mou?

El clàssic silenci i el tarannà habitual de l'aparell eclesial, ens prepararà una solució de sorpresa, sense possibilitat d'un intercanvi de parers, ampli i obert?

Alguns aspectes delicats de la nostra comunitat humana, menystinguts per l'ordenament civil, seran salvats en l'endegament eclesial?

La Conferència episcopal catalana, cada dia, cal dir-ho, més esperançadora, té al davant una qüestió de molta transcendència.

escola i catequesi

Una qüestió discutida

Heus ací una qüestió ben actual, a què haurà de donar resposta un possible Concordat. Un dels punts potser més poc esclarit, fins i tot doctrinalment, i en el qual no acabem de posar-nos d'acord. La catequesi, pot ésser oficial i obligatòria? És admissible una veritable catequesi a l'escola? En cas afirmatiu, sota quines condicions?...

D'altra banda, l'escolarització de la Catequesi és un dels punts que més han estat motiu de fricció en els sovintejats contactes que representants catalans han establert amb els membres dels organismes corresponents de Madrid.

Si volíem resseguir la història més recent, ens trobaríem que a les Jornadas nacionales de estudios catequéticos, titulades pre-

cisament La acció catequètica de la Iglesia a la luz del Concilio Vaticano II (abril 1966), van haver-hi ja uns malentesos entre la delegació catalana (integrada per més d'una quarentena de membres: sacerdots, religiosos, mestres i mestresses catequistes i mares catequistes) i el director del Secretariado nacional de Catequesis, D. José Manuel Estepa, el qual no va permetre de plantejar aquesta qüestió estructural —Catequesi, Escola i Església—, a desgrat que el mateix títol global de les Jornades semblava convidar-hi, i va mantenir el diàleg i el treball exclusivament a nivell pràctic (metodològic i organitzatiu) i a nivell teòric (teològic), sense una reflexió de tipus pastoral que els enllacés i que qüestionés el primer a la llum del segon. Precisament aleshores, el grup català, format per representants de cinc bisbats, va presentar una Comunicació, que la direcció de les Jornades va voler desconèixer: partint del que és la funció catequètica, s'hi analitzava la situació espanyola, que la realitza, estructuralment i pràcticament de manera exclusiva, en el marc escolar i dóna lloc a la «classe de religió».

Després hauríem de deixar constància que aquesta mateixa qüestió (més que no pas un malentès, una fin de non recevoir) ha anat enterbolint des d'aleshores els contactes del centre amb la nostra perifèria. Per exemple, amb ocasió de les Jornades de treball sobre els Catecismos escolares (abril 1968), que porten ja inscrit en el seu títol mateix, i com aquell qui res, els dos termes del conflicte.

Ara ens arriba una relació sobre la darrera de les trobades, trobades que amb ocasió de la nova legislació civil s'estan multiplicant de manera profusa i que parteixen sempre del que hom anomena l'«opció de base»: fer l'«educació religiosa» a l'escola; més ben dit: encarregar-la estructuralment a l'escola. Aquestes jornades acaben de tenir lloc a finals d'abril a El Escorial.

L'organisme que, per part de l'Església, dirigeix la posada en pràctica de la dimensió «catequètica o religiosa» de la nova Llei no és ja el Secretariado nacional de Catequesis, sinó l'anomenat Centro nacional de la Iglesia para la orientación y promoción de la educación cristiana, sempre depenent de la Comisión episcopal de enseñanza y educación religiosa. Com podem veure, la nova Llei sembla que ha desplaçat l'accent i, quan ja ens semblava im-

possible, la paraula «Catequesi» ha estat posada a l'ombra: ¿un indici del confusionisme que impera a les altes esferes?

Si ens fixem en el vocabulari, ens adonarem que hom parla indiscriminadament en termes escolars (religió, ensenyament religiós) i eclesials (catequesi, educació de la fe), passant per unes expressions (formació religiosa, educació religiosa, educació cristiana) que no sabem mai exactament quan designen una funció catequètica (educació de la fe), una funció escolar (educació moral i religiosa) o la funció típica d'unes determinades escoles: les escoles confessionals, que pretenen educar religiosament en un sentit molt determinat (educació cristiana global).

Mentre l'afer no es replantegi de soca-rel, i per molt que hom canviï els noms i actualitzi els mètodes, l'ambigüitat de la classe de religió seguirà essent la del àrea de religió o de formació religiosa.

Essent aquest un problema particularment viu a casa nostra, hem demanat l'opinió de tres entesos. La del P. Genís Samper, escolapi, molt experimentat en el món dels col·legis religiosos i que ha escrit un extens i interessantíssim estudi sobre la funció de l'escola i l'ensenyament religiós, inèdit fins ara, però que ens agradaria de veure ben aviat publicat: «Funció educativa en la societat global: implicacions pastorals». Memòria presentada a l'Institut Superior de Pastoral Catequètica de París el 1970. La de Mn. Jesús Huguet, delegat diocesà de catequesi del bisbat de Solsona, col·laborador assidu a nivell interdiocesà i que ha seguit molt de prop el desenvolupament de la catequesi al nostre país aquests darrers anys. I la del Sr. Jordi Galí, director d'una escola privada i de sobres conegut per la seva competència i activitat en el camp de l'ensenyament, especialment preocupat per aquesta qüestió i bon coneixedor de les diferents tendències i opinions en aquest punt.

També publiquem, a més, unes notes de Mn. Josep M. Totosaus, ja antigues de 4 anys, que ajuden a aclarir els termes d'aquesta equació escola-catequesi i una crònica de Mn. Joan Pujol, del Secretariat de Catequesi del Bisbat d'Urgell, sobre les Jornades de El Escorial on va plantejar-se agudament una discrepància fonamental tocant a aquesta qüestió.

Església i món escolar

Per a entendre'ns,

- escola: és una institució al servei de l'educació;
- educació: és un procés de socialització;
- la Societat global: no s'identifica amb cap grup ni ideològic, ni religiós, ni hi està sotmès: la Societat és secular;
- l'Església (o les esglésies): és una comunitat de persones que, vivint en el món, creuen en Déu per Jesucrist, i constitueixen l'expressió del fet religiós.

A partir d'aquests supòsits, desenrotllem el nostre pensament.

Escola i informació religiosa

1. L'escola no s'identifica amb cap comunitat d'Església: L'escola és de la societat per a la societat. Cap grup religiós no pot apropiarse de l'escola. Un grup religiós que porti una escola no educa per a la seva Església sinó per a la societat.

2. L'escola no pot ignorar que l'Església existeix, que és un fet social, cultural, històric, en el si de la societat. L'escola ha de donar una resposta a les preguntes que es fan els membres de la societat: «què són els cristians?; què creuen?; què fan?»

L'escola, doncs ha d'informar i de donar raó del fenomen religiós i de les seves concrecions en la societat a la qual serveix.

Això no vol pas dir que hagi de demostrar l'existència de Déu o d'intentar convèncer els escolars que esdevinguin creients: això pertoca a les esglésies. No es crida a la fe sinó des de la comunitat de fe.

Això no vol dir tampoc que les portes de l'escola estiguin tancades a les esglésies com a aitals. Qui millor pot informar de la fe que el qui creu?

La llibertat religiosa no és respectada en una presentació panoràmica de les religions. Les religions arrelen en un teixit social determinat i són un factor d'integració en un tipus donat de societat.

Escola i evangelització

3. L'evangelització consisteix a anunciar el fet pasqual des d'una positura de fe.

L'evangelització com a tal no es pot exigir a l'escola. Però tampoc no es pot prohibir que els creients anunciïn Jesucrist a l'escola. Ans al contrari, els cristians en el món escolar han d'aparèixer com una comunitat que confessa Jesucrist. La qual cosa no té res a veure amb la utilització de l'escola amb fins de proselitisme.

4. Remarquem que en el món escolar, com en els altres móns, els cristians no poden anunciar vàlidament Jesucrist, si no és formant església, ja que és a través d'ella que el Crist es manifesta als homes.

5. Aquesta comunitat d'Església present en el món escolar no pot consistir a posar a part els escolars cristians.

Ultra aparèixer com a ghetto, l'Església semblaria una comunitat d'infants. Ambdues formes no reflectirien la manera de ser de l'Església en el món.

6. Tampoc no ens sembla que l'Església seria present a l'escola a través d'un ministre que té cura dels cristians de l'establiment escolar.

7. Creiem que la presència evangelitzadora de l'Església a l'escola només és possible a base d'existir unes relacions evangèliques viscudes a nivell de consciència per tots els qui a la institució escolar confessen Jesucrist. Estem convençuts que no es tracta pas de tenir escoles catòliques, sinó d'ésser catòlic a l'escola.

Les actituds evangèliques de la llibertat i de l'amor haurien d'ésser viscudes en tots els nivells (pares, mestres, escolars) per-

què el nostre engatjament de fe deixés d'ésser percebut com a sociològic i aparegués com a personalitzat i personalitzant.

8. El Crist serà anunciat eficaçment als escolars quan aquests es trobin davant una comunitat adulta que sigui capaç de reflectir la imatge de l'Església fidel a Jesucrist, i en la qual ells puguin ocupar el lloc que els pertoca.

Escola y catequesi

9. En quina mida l'escola és o pot ésser utilitzada com una institució catequètica?

Creiem que l'escola està al servei de tota la societat.

Creiem també en una societat secular i pluralista. Això sol ens faria descartar la possibilitat d'una institució catequètica escolar adreçada a escolars.

Encara més, no hi ha per què l'educació de la fe hagi de tenir o d'emprar els mateixos mitjans que empra la societat per a la transmissió de la cultura: edat escolar, classe escolar, mètodes escolars, i el risc de confondre l'educació amb la quantitat d'informació rebuda o ordenada.

10. Sembla clar que la catequesi és una funció intra-eclesial i que per tant és l'Església qui n'ha de crear les estructures. La primera d'aquestes és el context evangelitzador, fora del qual cap catequesi no és possible.

Les estructures catequètiques han d'ésser pensades des de la fe i des de la voluntat de voler aprofundir la pròpia fe. Cap delegació ni cap mandat de l'Església no assegurin la fe del mestre en funció catequètica.

Convertir el catecisme en un afer del sacerdot que ve a l'escola, és clericalitzar la fe i creure'n possible la transmissió de forma magisterial.

La catequesi a l'escola no respecta la llibertat de les famílies: la cultura o la formació religiosa sí que respecta aquesta llibertat.

11. Possiblement, molts professors de Religió creuen catequitzar. Llavors, ¿on són les comunitats d'Església rejoyenides per aquesta acció? Alguns, o molts, es troben incòmodes dins la situació ambigua d'una assignatura catequètica. I són víctimes de la pròpia angoixa. ¿No seria més honest, i més tranquil·litzador, de no demanar a la classe de religió el que no pot donar? ¿Per què pretendre, doncs, que la classe de religió té una finalitat catequètica? I ben segur que els coneixements que dona es poden donar en un context catequètic, on hi hagi un acord sobre el llenguatge, per exemple.

Honestament, per a mi, crec que la solució al problema de la classe de religió no és metodològica sinó institucional. Solucionar-lo millorant mètodes, introduint-ne de catequètics, no farà més que fer aparèixer la contradicció que la situació comporta. Fem fer a la classe de religió el que ella pot fer, i com a Església cerquem quines han d'ésser les estructures catequètiques vàlides per a atendre tota l'Església i sobretot els seus membres més febles.

Escola i pastoral

12. Suposant que els cristians del món escolar (pares, mestres i escolars) arribessin a establir entre ells aquests lligams que permeten de sentir-se Església i de presentar-se com a tal, llavors el planteig de la catequesi hauria de fer-se dins d'una acció pastoral.

Creiem que la fe no es transmet de persona a persona, sinó que és la comunitat de fe, l'Església, la mare dels nous cristians. Creiem que la catequesi és insuficient, si no inútil, quan no s'insereix dins una acció pastoral. Avui tots sentim la temptació de reduir l'acció pastoral a l'acció catequètica, i fem dels cristians homes com els altres amb creences particulars.

13. Això ens porta a fer-nos aquesta pregunta: Si no n'hi ha prou de creure, sinó que cal fer, què hem de fer els cristians en el món escolar?

Creiem que la prioritat de tot esforç pastoral hauria d'anar

adreçat als adults, pares i mestres, sense els quals és impossible que els escolars vegin l'Església.

La condició cristiana dels infants i dels adolescents, que ells accepten, hauria de ser ben tinguda en compte i, a partir d'aquesta caldria fer la convocatòria a l'Església, mai a títol de membre de la comunitat escolar. Els cristians haurien d'aparèixer com els primers respectuosos de la dignitat dels altres, com els defensors de l'amor i de la llibertat dins la comunitat escolar.

La comunitat església hauria de ser acollidora de tothom, no un refugi d'uns quants, els cristians de l'escola.

La comunitat església hauria de respectar les situacions diferents de fe. Respectar, que no vol pas dir desentendre's. Ningú no hauria d'ésser discriminat a l'escola per la seva fe o per la seva no-fe.

La comunitat hauria de tenir el dret de fer tot allò que li permetés d'aparèixer com el que ella creu ésser. No es tracta pas d'una església enfront de l'escola, sinó de l'Església que és a l'escola.

Finalment, la vida de la comunitat cristiana en el món escolar hauria de criticar i de contestar la mateixa escola i la societat per a la qual prepara, perquè aquesta restés sempre oberta al progrés i a l'acció del Crist.

Com a conclusió, a títol personal,

1. Hem de prendre consciència que la catequesi exigeix noves institucions. Unes altres.
2. L'escola ha d'informar del fenomen religiós fins a fer-lo comprensible amb vistes a la integració social de l'escola.
3. No ens podem dispensar d'una acció evangelitzadora, i pastoral, en el món escolar. Aquesta no es portarà a terme a través d'una assignatura de religió, ni d'escoles catòliques, sinó per la presència en el món escolar d'una comunitat de fe formada pels qui estan presents en la tasca educadora.

Genís Samper (Barcelona)

febrer 1971

La catequesi a l'escola

Aquesta reflexió meva parteix d'un fet i d'una hipòtesi.

Sembla que ja és un fet: en el primer cicle de l'ensenyança bàsica, de cinc cursos, l'ensenyament de la catequesi continuarà essent obligatori com fins ara i encarregat als mestres com a catequistes. En el segon cicle, de tres cursos, quedarà més o menys com fins ara en el batxillerat: obligatori, però encomanat a professors especialitzats i aprovats per la jerarquia. Encara que en aquest afer els bisbes tinguin l'última paraula, res no impedeix, em sembla, que puguem expressar lliurement la nostra opinió.

La meua —i en això es diferencia de la reflexió del P. Samper—, parteix de la hipòtesi que la veritable catequesi no repugna a la naturalesa de l'escola. En altres paraules, no excloc per principi la catequesi de l'escola. Per això mateix, no pot dir-se que la meua manera de pensar estigui en total desacord amb els nn. 7 i 8 de la declaració conciliar sobre l'educació cristiana de la joventut. Amb tot, dic que parteixo d'una hipòtesi, puix que la positura del P. Samper, sobretot després d'haver pogut llegir un ampli escrit seu inèdit sobre el mateix tema, mereix tota la meua consideració.

La presència de l'Església a l'escola

Aquests darrers anys, a les jornades organitzades pel *Secretariado Nacional*, a les quals he hagut d'assistir per raó del meu càrrec de delegat diocesà de catequesi, he sentit proclamar reiteradament el dret i el deure ineludible de l'Església d'ésser present a totes les esferes humanes i per consegüent també a l'escola. Però no he sentit mai (i si alguna vegada ho he intentat no he pogut aconseguir-ho) que es tractés seriosament sobre la natura d'aquesta presència, sobre la millor manera de portar-la a terme. Certament l'Església ha d'ésser present a l'escola, com ha d'ésser present al treball, a l'economia, a la política i a tots els camps de l'existèn-

cia humana, puix que a tots, l'Església està cridada a portar-hi la salvació de Jesucrist. Però d'aquest principi no se'n segueix necessàriament que l'Església hagi de fer-se present a l'escola amb la catequesi i menys encara se'n segueix que la catequesi hagi d'encarregar-se a la institució escolar com a tal.

Personalment, crec que la presència primordial de l'Església, que no hauria de mancar a cap escola, és la del testimoniatge cristià dels mestres i dels mateixos alumnes. Tots sabem la influència que pot tenir sobretot el testimoniatge de l'educador. En aquesta línia, caldria un esforç per a il·luminar la missió del mestre cristià com a tal, en les diverses escoles i en les diferents situacions, i una sollicitud pastoral per a ajudar-lo a realitzar-la.

Catequesi a l'escola?

Aquesta és una qüestió que preocupa des de temps els qui formem part dels secretariats de les diòcesis catalanes. Fa un any que, després d'una llarga elaboració, vam enviar un document als nostres bisbes per a ajudar-los a esclarir aquest punt. En efecte, nosaltres estem profundament convençuts que la causa de l'encallament de la catequesi als nostres bisbats no és un problema metodològic (n'anem aprenent i en podem aprendre més), sinó un problema pastoral o d'institucions catequètiques. Dit d'una manera ben senzilla, el nostre problema és: *qui* ha de fer la catequesi, *a qui*, *on* i *quan* l'ha de fer. Ara bé, no hi ha dubte que la qüestió de la catequesi escolar condiciona profundament la solució d'aquest problema. Més encara, ha estat principalment la indecisió en aquest punt que ens ha impedit l'encarrilament de la labor catequètica.

Segons l'opinió d'alguns, fer servir l'escola, que té una funció molt definida d'integració socio-cultural, per fer catequesi, com per implantar qualsevol ideologia, pot ésser un abús. Segons aquesta opinió, escauria a l'escola l'ensenyament o la informació religiosa, com a factor d'integració socio-cultural, però no de cap manera la

catequesi. Tanmateix, d'altra banda, és un fet que en la immensa majoria de països europeus es fa catequesi a l'escola.

Per part meua, mentre no es demostrï l'opinió anterior, conscient que l'Església ha d'avançar per camins de pobresa i que el radicalisme és sovint parent del puritanisme, no m'oposaria a la catequesi a l'escola amb aquesta triple condició: que la catequesi, la faci l'Església amb autèntica llibertat, sense condicionaments de cap mena (Const. sobre l'Església en el Món, n. 76); que siguin respectats els drets i la llibertat de tothom; i que la catequesi pugui ésser ben feta.

Ara ens podríem demanar si, en la situació actual i que hom pensa mantenir en el primer cicle de l'ensenyament bàsic, queden salvaguardades les condicions esmentades. Pensem que no pas ben bé.

En primer lloc, l'escolarització actual de la catequesi, en el sentit establert per l'art. 27 del Concordat, obscureix o entela el sentit eclesial de la catequesi, tant davant els mestres-catequistes com davant els alumnes. Ni creiem que sigui vàlid argumentar dient que a través d'un acord legal hi ha una veritable comanda de part de l'Església a les institucions escolars i una vigilància pastoral en qüestió de temaris i d'orientacions generals. Aquesta eclesialitat no és suficient en l'ordre de la vivència i de l'eficàcia catequètica, encara que potser ho sigui en l'ordre de la validesa jurídica. En efecte, és molt difícil que el mestre, actuant com a funcionari i obeint ordres del Ministeri, se senti i esdevingui als ulls de l'infant representant de l'Església i de la comunitat cristiana local. Però el que resulta més greu és pensar si està bé d'encarregar o de posar en mans d'una institució no eclesial una de les tasques més inalienables de l'Església —jo diria la primordial— com és l'educació de la fe dels seus membres. (A mi, personalment, em fa una mica la impressió com si l'Església donés els seus fills a dida; o com si demanés l'ajut del braç secular per tal de dur a terme la seva missió). Es vulgui o no es vulgui, la llibertat de l'Església, si més no en els seus nivells inferiors, queda condicionada de diverses maneres. Un botó per mostra: els bisbes de la Tarraconense van ordenar la traducció catalana dels Catecismes Esco-

lars, a fi que els nens de parla catalana poguessin rebre a les escoles la catequesi en la seva llengua: què s'ha aconseguit?

Una aportació escaient de l'Estat, que segons el Concili «ha d'assumir eficaçment la protecció de la llibertat religiosa de tots els ciutadans i crear condicions propícies per al desenvolupament de la vida religiosa, a fi que tots els ciutadans puguin realment exercir els drets de la religió i complir-ne els deures» (Decret sobre la llibertat religiosa, n. 6), podria consistir a deixar lliure un temps de l'horari escolar perquè cada confessió pogués impartir lliurement la formació religiosa (sigui unes hores, sigui tot un matí o tota una tarda) i a prestar, si s'escau, els locals.

En segon lloc, un ensenyament religiós oficial i obligatori és difícilment compatible amb aquell esperit de llibertat que ha d'animar sempre les coses de la fe, i amb els drets, no solament dels alumnes i dels pares (si bé no conculquem la voluntat dels pares, que no s'hi oposen, hem de confessar que almenys no ens els prenem amb serietat, ans moltes vegades ens aprofitem de la seva indiferència i apatia), sinó sobretot dels mestres. No hem d'oblidar **que vivim en un món cada vegada més pluralista**, també a Espanya, encara que ens costi d'admetre-ho. A més, aquest ensenyament obligatori fàcilment apareixerà als ulls crítics de l'home d'avui com una mena de conxorxa entre l'Església i l'Estat, en profit abusi tant de l'una com de l'altre.

I finalment, prescindint ara de la qualitat cristiana dels mestres (que no pel sol fet de ser mestres han de ser més bons cristians), bé que el marc escolar d'una banda podria semblar que ofereix molts d'avantatges, de l'altra, el mateix ambient escolar, el caràcter d'assignatura, el nombre excessiu d'alumnes, el farcell d'assignatures que pesa sobre les espatlles dels mestres i dels alumnes... fan que, malgrat la bona voluntat, la catequesi sigui moltes vegades ben deficient.

Amb tot, creiem que hi cap una distinció entre escoles i escoles. Cal reconèixer que una escola de l'Església o una escola privada portada per cristians animats de zel apostòlic i que viuen i actuen units a la comunitat eclesial poden salvar fàcilment la primera condició del sentit eclesial de la catequesi (consciència de fer-la

en nom de l'Església, d'acomplir una funció d'Església). Com poden també complir més fàcilment la segona condició de respectar els drets i la llibertat dels mestres. I no es pot negar que aleshores l'escola no deixa de tenir avantatges amb vista a una formació integral del noi.

L'orientació donada a la catequesi escolar en el segon cicle, encara que substancialment és la mateixa, sembla una mica més neta, atès que la intervenció de l'Església en la formació i l'aprovació dels educadors de la fe és més directa. Però, amb tot, no està tampoc exempta de perills. El més greu és que, si la intervenció de l'Església es limita a exigir un diploma de competència doctrinal, la tasca de l'educació de la fe ens pot caure en mans d'educadors més o menys mercenaris, moltes vegades desvinculats de la vida i de l'acció de la comunitat eclesial en la qual treballen.

Resposta a una dificultat

Hom podria objectar que l'escolarització actual de la catequesi és l'única manera que el missatge cristià arribi a tots els infants batejats.

De primer antuvi voldria dir que en el baptisme atorgat fins ara sense discerniment, hi trobaríem segurament l'arrel i l'explicació de la situació actual.

Però, deixant ara aquesta qüestió que ens portaria molt lluny, diré que, sense desmerèixer gens tot el que han fet els mestres per l'educació cristiana dels nostres infants —segurament és molt el que els devem i els hem d'agraciar—, amb tot, crec que el sistema actual d'escolarització té la contrapartida de dos inconvenients molt greus.

El tractament igualitari i indiscriminat que suposa la catequesi obligatòria a les escoles ens fa oblidar la labor d'evangelització que molts infants necessitarien, més que no pas de catequesi pròpiament dita.

I, cosa més greu encara, aquest descarregament de les responsabilitats sobre l'escola fomenta la inhibició (apel·lem a l'experiència) no solament de la comunitat eclesial, sinó fins i tot dels capellans i del bisbe. En quants de llocs, a partir de l'escolarització de la catequesi, l'aportació dels capellans i de la comunitat s'ha limitat a la preparació per a la primera comunió...

De totes maneres, davant les deficiències o la incapacitat de la comunitat, la veritable actitud no serà alienar responsabilitats, sinó promoure cada vegada més la responsabilització de la comunitat eclesial i especialment dels seus caps. Una comunitat eclesial que perd la fecunditat de la seva fe s'envelleix; i, al revés, la fecunditat de la fe és el millor principi de rejuveniment d'una comunitat.

A més, això no impediria, sinó tot al contrari, que els mestres animats de zel apostòlic poguessin voluntàriament oferir-se a la comunitat eclesial com a catequistes; sens dubte que per la seva mateixa preparació podrien ésser uns catequistes excel·lents.

Jo no diré que això s'hagi de fer de cop i volta, però sí que crec que és la línia cap a on s'ha d'anar decididament des d'ara.

La confessionalitat de les escoles

En primer lloc, caldria estudiar bé una qüestió de principi, en correspondència amb el que hem insinuat abans, ço és, si la confessionalitat no compromet la justa autonomia secular de l'escola. Un home com el P. Chénu no dubta d'afirmar: «El Concilio mismo no ha logrado, según confesión unánime, esclarecer el principio de la autonomía de los valores terrenos, afirmado expresamente en el capítulo de la cultura de la constitución *Gaudium et Spes*, cuando llegó el momento de aplicarlo a las instituciones educativas y culturales de la juventud» (*Los signos de los tiempos*, a «La Iglesia en el mundo de hoy» II, 268). Potser la resposta teòrica a aquesta dificultat podria ser que una escola confessional s'ha de considerar com una institució bidimensional, temporal i «espiri-

tual» a la vegada, destinada a la formació integral de l'home, humana i cristiana alhora. D'altra banda, segurament que tampoc no és infundat el recel de molts cristians disposats a jugar net, però que dubten de la garantia d'una veritable neutralitat a l'escola.

Després d'aquest plantejament, jo diria que la confessionalitat de les escoles estatals no és sinó una aplicació de la confessionalitat de l'Estat.

Quant a la confessionalitat de les escoles privades i de l'Església, no m'hi oposaria, mentre fossin respectats els drets i la llibertat de tothom, hom respectés en l'educació la justa autonomia de les realitats temporals i no representés per a l'Església tancar-se en si mateixa.

Exigències pastorals de la nova orientació

Aquesta concentració de responsabilitats sobre la comunitat eclesial, es faci on es faci la catequesi, esperonaria moltes consciències adormides, possibilitaria una millor organització i evitaria la dispersió d'energies.

Però ens exigeix una responsabilització progressiva de tota la comunitat en la seva missió de transmetre el missatge cristià i d'educar la fe dels propis membres.

Ens demana una labor de promoció i de formació de catequistes.

Haurem de procurar i fins d'exigir cada vegada més dels pares una actitud positiva i explícita i una major responsabilització en l'educació cristiana dels fills (sense deixar d'integrar progressivament la llibertat d'aquests en les opcions religioses que els afecten). És evident que això haurà d'anar acompanyat d'una intensa sensibilització de les famílies. I si fins ara ens hem entestat a arribar pels infants als adults, en endavant haurem de reconèixer que el camí normal porta direcció contrària. El nen cristià, ho és al costat d'uns cristians adults.

Aquesta és la línia, em sembla, cap a on s'ha d'anar i vers la qual a les nostres diòcesis podem dir que es comença a caminar. No es tracta d'ensorrar per ensorrar. Però sí que les formes actuals es vagin substituïnt a poc a poc, però amb decisió i amb fermesa, per unes formes més vàlides i més veritables.

Jesús Huguet (Solsona)

març 1971

Reflexions sobre l'educació religiosa

a l'escola

1. Caldria fer un esforç per tal que els seglars ens integréssim amb els sacerdots i els bisbes en la consideració d'aquest problema cabdal. El procediment, no el sé. Tots anem massa plens de feina i de vegades els que més teoritzen són els que estan més poc en contacte amb la realitat. No voldria que aquesta constatació fos presa en sentit pejoratiu per ningú. És quelcom que passa en totes les branques de l'educació: l'home que treballa en el concret no acostuma a teoritzar, i el teòric moltes vegades perd el contacte amb la realitat.

2. Una de les opinions que s'han posat de moda és la dels qui diuen que és abusar de la institució escolar fer-la servir per a una funció eclesial. Dins d'aquesta línia hi ha molts matisos i moltes variants. En el seu conjunt, és una posició que al meu entendre no s'aguanta. L'Església no pot existir fora del món i de les institucions del món. Aïllar que l'escola no és en ella mateixa una institució eclesial és tan absurd com ho seria dir que la RENFE no és una institució eclesial i per tant cal no fer-la servir. No admeto el contraargument que la comparació és inadequada, ja

que l'educació religiosa és una cosa «a part». Crec que l'essència de la religió catòlica és que en el món no hi ha coses «a part». L'Encarnació vol dir que tot és «propter nos homines», que tot, fora el pecat, és per a la nostra conversió en fills de Déu. La diferència d'ús entre una escola i la RENFE, per part de l'Església, és doncs una qüestió de *grau* i d'*oportunitat*, mai una qüestió de natura. Seguint la cadena lògica del pensament que les coses d'Església són coses «a part», arribaríem a la conclusió que Jesucrist va abusar del pa en fer-lo servir per a una funció eclesial. I és en aquesta conclusió que ha arribat el pensament protestant, fins a dissoldre l'Església en una pura entelèquia desencarnada. A l'arrel de tot plegat, hi trobem la vella (i potser única) heretgia antien-carnacionista, de l'arrianisme als albigesos i als puritans.

3. Ara bé, és innegable que hi problemes pràctics, de conveniència o de necessitat material. Aquests problemes afecten molt més l'escola estatal. Crec que, entre parèntesis, haig d'insistir en el dret de l'Església a tenir escoles. Més amplament, en el dret de qualsevol entitat privada o intermèdia, dintre de l'Estat, a tenir escoles. Només en nom d'una ideologia d'Estat, és a dir, d'una tirania, aquest pot reclamar per a ell la totalitat de la funció escolar. Ara bé, tornant on érem, hi ha problemes, i especialment a l'escola estatal. La situació actual no és satisfactòria. Paguem l'herència de molts pecats i de claudicacions potser seculars, d'errors i de covardies. Amb tot, si és cert que seria molt desitjable sortir d'aquesta situació i no tornar a caure en els mateixos errors i en les mateixes claudicacions, també ho és que una de les equivocacions que podem cometre és la de crear una *teoria fàcil* per tal de defugir el fet que necessàriament hem d'afrontar i pel qual hem de patir: que els cristians, en bloc, l'Església, no podem des-entendre'ns de l'escola.

4. Em penso que per a afrontar aquest problema cal considerar com a primer punt que una política escolar de l'Església només té sentit si està vinculada a una política general de l'Església. No he de citar aquí els aspectes que crec fonamentals d'aquesta política general. Però sí puc dir que l'actitud que l'ha de regir és la del *respecte*. I em penso que hem de convenir que som a l'èpo-

ca de la manca de respecte, tant dintre l'Església com a fora. Quan els cristians d'aquest país sapiguem jugar més net i fer més poca trampa, tindrem més força moral per a exigir un respecte que molta gent ens nega. Dins d'un context de respecte, l'Església té dret a ésser present a tot arreu.

5. Hi ha alguns punts molt concrets que de vegades han estat el cavall de batalla on bones voluntats, intransigències i ofuscacions han produït «impasses» que han agrejat i radicalitzat els problemes. Un d'aquests, el del signe religiós a l'escola. A l'escola estatal. Negar-li dret de ciutadania seria tan absurd, em penso, com negar-lo a un signe cultural o estètic de qualsevol cosa que hagi tingut un pes important en la nostra història: el Partenon d'Atenes o «Las Meninas» de Velázquez. Evidentment, *jo* no poso al mateix nivell el Partenon o el Pantocràtor de Taüll. Però acceptar el primer i negar el segon seria d'un sectarisme i d'una manca de respecte total en un país on, si féssim un estudi estadístic, trobaríem que potser res (ni el futbol) no mobilitza tanta gent el diumenge com anar a missa. Aquest és, no cal dir-ho, un punt secundari, però em penso que d'altres més importants (com i quan es pot donar i s'ha de donar una formació religiosa a l'escola estatal i qui l'ha de donar), podrien trobar solució en un clima de simplicitat mental i de respecte.

6. Un altre punt que preocupa és el de la uniformitat i el del govern dels «especialistes» en matèria de formació religiosa. Produeix tensions entre els mateixos cristians. És trist haver-ho de dir, però l'esperit totalitari de l'època s'infiltra dins l'Església: entre els ultraconservadors i entre els «avançats». Hem vist recentment qui es creu prou «savi en Crist» per a negar comunions i misses d'enterrament amb el pretext que l'escola és frívola, o que els pares del nen i els parents del difunt no tenen prou «garanties» de fe cristiana. No nego que en totes les coses calgui demanar serietat. Però, de la serietat al puritanisme hi ha un abisme, i en cap cas no podem convertir l'Església del Crist, oberta precisament als pecadors, als ignorants, als pobres, als de la «religió sociològica» (aquests són els més pobres), als publicans, en una societat tancada, en una secta esotèrica de «purs». Correm el perill

de voler-ho fer «massa bé» uniformant, imponent criteris que mantenen la llibertat individual, que, no ho oblidem, és l'instrument de l'Esperit que «bufa on vol». De la mateixa manera que és inacceptable que un mestre no creient hagi d'ensenyar religió, hagi de formar religiosament els seus deixebles, per un contracte entre l'autoritat eclesiàstica i la de l'estat, és inacceptable que «l'especialista» imposi criteris i normes a tots els creients. Els millors formadors religiosos han estat sempre les mares, que en general no tenen res d'«especialista». Això no vol dir, evidentment, que hom no hagi d'informar-se i d'opinar. Però, si us plau, fem tots plegats una mica de lloc a l'Esperit.

S'uposo que el lector haurà constatat que la meua opinió comporta un rebuig de tota subordinació (que no vol dir rebuig de cooperació) de l'Església respecte a l'Estat (a *qualsevol mena* d'Estat), i una defensa de la necessària llibertat del cristià dins l'Església. Per allò que la cosa que més s'assembla a un «carca» de drete és un «carca» d'esquerres...

Jordi Galí Herrera (Barcelona)

Catequesi i Escola: dues institucions

1. Em sembla fonamental la distinció d'aquestes dues institucions, que podríem establir així: l'escola s'orienta a la formació del ciutadà; la catequesi s'orienta a l'educació de la fe.

Conseqüència directa d'aquesta distinció n'és una altra: l'escola té una finalitat d'ordre temporal; la catequesi té una finalitat eclesial.

I encara: l'escola dependrà d'unes autoritats acadèmiques i, en darrera instància, del Ministeri d'educació i ciència (almenys pel que fa a un cert control); la catequesi dependrà d'unes autoritats d'Església i, en darrera instància, del Bisbe.

2. Aquestes distincions han d'anar acompanyades d'una afirmació: l'escola confessional, cristiana o de l'Església pertany al domini escolar i no al domini catequètic: ha de cercar la seva funció específica en la línia de l'educació cristiana, no en la línia de la catequització.

Refugiar-se en aquest camp i creure's que una escola és molt cristiana perquè comporta moltes hores de catequesi i molts actes comunitaris de pietat fóra caure en un error greu: creure's que l'escola cristiana equival a escola més catequesi, que l'educació cristiana equival a educació més catequesi i que un cristià és un home més...!?

3. Per entendre bé el punt anterior ens cal fer un esforç per precisar les coses i per no confondre, de cap manera, les associacions, organitzacions o institucions d'Església amb totes les associacions de cristians. Les diverses finalitats ens ajudaran a classificar-les.

a) No tota organització confessional és una organització d'Església ni que depengui, jurídicament o econòmicament, d'una família religiosa. Uns exemples ens ho aclariran: un cine catòlic, un club catòlic, un sindicat catòlic, una escola catòlica no són organitzacions *d'Església*, per bé que algunes d'elles puguin ser organitzacions *de l'Església*. N'hi ha prou, per adonar-se'n, amb prestar atenció a la seva finalitat pròpia: a la seva finalitat directa i immediata, és clar; no a la finalitat remota que vulguem donar-hi.

Així, un cine catòlic fa cine, un sindicat catòlic fa acció sindical, una escola catòlica fa ensenyament, un partit polític catòlic fa política. Aquestes finalitats no són mai finalitats *d'Església*; es tracta sempre de finalitats d'ordre temporal. Seran realitzades, és clar (almenys així es pretén) amb esperit cristià o, qui sap, amb una òptica evangelitzadora. Però no per això deixen de pertànyer a l'àmbit de la ciutat i deixen de caure sota la regulació de l'autoritat social.

b) És doncs d'una extrema importància, quan volem establir les nostres classificacions i precisar les coses, que ens malhiem de la dimensió *jurídica*, que assenyala simplement l'entitat propietària, responsable, directora de la institució (no la seva naturalesa íntima). I és important que precisem —i aïllem— la finalitat immediata i directa de cada associació, organització o institució, sense imbricar-hi altres finalitats més remotes, generals o subsidiàries (per molt que aquestes siguin les que hagin empès, de fet, a la creació d'aquella institució; per exemple: la cristianització dels obrers va ser a l'origen dels sindicats cristians i no direm mai, tanmateix, que un sindicat d'aquests sigui una institució eclesial).

Així ens guardarem de considerar indiscriminadament d'*Església* una associació pel simple fet d'ésser confessional, de tenir la seva seu en una casa religiosa o de dependre, jurídicament, d'una entitat d'Església. I ens habituarem a distingir entre institució d'*Església* (al servei directe de la seva missió; són les institucions pròpiament *eclesials*), institució *de l'Església* (que és propietat o que depèn jurídicament d'una parròquia, d'un bisbat, d'una orde religiosa) i institució *confessional* (que afirma clarament l'òptica cristiana que la informa, encara que no sigui necessàriament propietat d'una parròquia o d'un bisbat, sinó d'uns cristians que s'han agrupat pel seu compte).

En aquesta línia, fixem-nos com la paraula *cristià* té només un valor d'adjectiu en els casos següents: escola cristiana, sindicat cristià, club cristià, cine cristià; en canvi parlar de parròquia cristiana, de catequesi cristiana, de missa cristiana, de sagraments cristians, de comunitat cristiana ja és tota una altra cosa, perquè l'adjectiu cristià està inclòs en el substantiu: es tracta, simplement de repetició o d'explicitació (1).

4. Situades així les coses, direm que *l'escola podrà ser confessional o neutra* segons parteixi o no d'una òptica religiosa determinada en el seu planteig i en el seu enfocament, almenys de manera directa.

(1) Tot aquest punt 3 està substancialment manllevat a un llibret que vaig escriure per als «Equips de la Mare de Déu» i que va ser publicat amb el títol: «El laic en l'Església i en el món d'avui» (pàg. 45-46).

Si és possible de formular aquesta distinció vol dir que és possible una escola religiosament neutra: una escola religiosament no confessional, almenys directament. En canvi, no és possible una escola humanament neutra; l'escola ha de comportar una òptica humana determinada: una determinada concepció de l'home i de la vida.

Es millor parlar d'escola *neutra* o caldrà parlar d'escola *laica*?

La paraula neutra en tota la seva accepció és insostenible.

Parlarem, doncs, en tot cas, d'escola religiosament neutra. I aquesta expressió pot comportar encara tota una càrrega de menyspreu o de desinterès (de què caldrà despullar-la).

La paraula laica, més exacta etimològicament, comporta tota una càrrega històrica de lluita anti-cristiana. De fet, el caràcter laic de l'escola (com el de l'Estat) s'ha afirmat combativament davant una inflació del poder de l'Església. Hauríem de superar l'oposició i la desconfiança i avançar en aquesta línia de laïcisme sà.

5. És possible una *escola religiosament neutra o laica*? Segurament; almenys fins a un cert punt. Més encara: és desitjable des d'un punt de vista institucional. Altrament l'escola corre el risc de no afirmar-se damunt els seus valors propis i específics, entre nosaltres almenys.

És evident, d'altra banda, que aquesta escola pot donar facilitats per a una autèntica catequesi. La qual no seria pas una activitat escolar més, tot i que se celebrés a l'interior dels locals de l'escola.

Ja seria, en canvi, més difícil de comprendre la figura d'un mestre que encarnés aquest caràcter de laïcisme (que equival a una absoluta neutralitat o asèpsia religiosa) sense caure en l'indiferentisme.

6. És possible una *escola confessional*? Certament. És desitjable? Si l'ideal, segons el Concili, és l'Estat laic, sembla que l'ideal sigui l'escola laica. Pel que fa a l'escola oficial —l'escola per a tothom— en el món pluralista d'avui, sembla clar que ha d'ésser laica.

La qual cosa no impedeix, de cap manera, l'existència d'escoles confessionals, que poden tenir una doble explicació: perquè els pa-

res dels alumnes així les volen per als seus fills o bé perquè un grup de mestres cristians volen realment consagrar-se a una educació confessional.

Encara caldrà, però, que s'esforcin per a trobar la realització concreta del que han d'ésser l'escola i l'educació cristianes en el nostre món d'avui, sense caure en aquella caricatura que consisteix a superposar a un ensenyament (que res no té, específicament, de cristià) uns grans programes de catequesi i una sèrie d'actes escolars de pietat.

7. I tanmateix el gran problema és a casa nostra un altre. Un problema amb dues vertents:

a) escola —escola autèntica— per a tothom (i aquesta ha d'ésser laica);

b) catequesi —catequesi autèntica— per als cristians, constituïda en veritable institució d'Església que no necessiti arrapenjar-se còmodament en l'organització i en els programes escolars oficials.

Josep M. Totosaus (Barcelona)

maig 1967

Sobre les jornades d'ensenyament religiós

a El Escorial

Organitzades pel CENIEC (*Centro nacional de la Iglesia para la orientación y promoción de la educación cristiana*) tingueren lloc a El Escorial, del 26 d'abril a l'1 de maig d'enguany unes «Jornadas de preparación de expertos para la actualización pedagógico-religiosa del profesorado de educación general básica, primera etapa».

L'objectiu que vol indicar aquest títol tan complicat era de ca-

pacitar pedagògicament (coneixement de la nova Llei i de les orientacions pedagògiques publicades a «Vida escolar» a principis d'any i, en particular, del que la nova legislació anomena «àrea de formació religiosa») un nombre suficient de persones especialitzades en Catequesi; d'aquesta manera hom podrà disposar de col·laboradors, a diversos nivells geogràfics, als cursets de capacitació que el Ministeri organitzarà per als mestres de la «primera etapa de formació general bàsica», orientant-los pel que fa a l'esmentada «àrea».

La convocatòria fou cursada pel CENIEC a les persones que havien proposat bisbes, delegats d'ensenyament i directors de secretariats de Catequesi. Érem uns 90: una majoria de clergues (directors de Secretariats de Catequesi, delegats d'ensenyament, professors d'escoles normals), un grup de religioses que treballen en Secretariats diocesans o que s'han diplomats a Brussel·les o a París, tres inspectores provincials (Burgos, Oviedo, Canàries) i algun seglar. De Catalunya assistíem el P. Genís Samper, escolapi, Mossèn Joan Pujol, del Secretariat de Catequesi d'Urgell, i dues religioses de la Companyia de Maria de Solsona.

El treball del Curset comportava un horari dens: de 10 a 2 i de 4 a 9. I tenia dues dimensions: una d'*informació general* (sentit de la Nova Llei d'educació: M.ª Angels Galino; les noves orientacions pedagògiques: Arturo de la Orden Hoz; principis fonamentals de l'ensenyança personalitzada: Gna. Dolors M.ª Alvarez; l'evaluació en l'educació general bàsica: Elvira Martínez), que anava acompanyada, els dos dies primers, d'un treball, personal i d'equip, per assimilar i estudiar la Nova Llei i les noves orientacions pedagògiques; i una d'*informació més detallada sobre l'«àrea de religió»*: objectius, continguts, metodologia i evaluació. Les ponències feien referència a un dossier, que se'ns va donar i que publicarà la Comissió episcopal amb les esmenes recollides i acceptades; anaven acompanyades també de treball personal i d'equip sobre el dossier, sobre la programació concreta d'un nivell, sobre fitxes de treball individualitzat i sobre evaluació.

Ja queda doncs insinuat que els cursetistes vam rebre *material de treball*. Contenia l'esmentat document «La formació religiosa en la educació general bàsica», l'índex del qual pot ser interessant de transcriure: introducció; justificació de l'opció de la Jerarquia

de fer la formació religiosa a l'escola; l'àrea de formació religiosa. objectius i continguts de les diverses etapes d'aquest ensenyament, com trobar-los en els instruments oficials (programes i «Catecismos escolares»); metodologia d'aquesta àrea: com fer una catequesi en l'àmbit escolar, principis pastorals i suggeriments metodològics; evaluació: criteris a seguir, què es evaluable.

A més d'aquest document bàsic, ens van ser lliurats: material didàctic (esquemes, etc., de José Montero), fitxes de treball individualitzat, fitxes per a evaluació de l'àrea de religió, resum sobre programació (de «La enseñanza personalizada» de García Hoz), un article també sobre programació (de «Vida escolar», n.º 117, març del 70), esquemes de les ponències i un comunicat de la Comissió episcopal d'ensenyament i educació de la fe del 26 d'octubre del 1970 que intenta de justificar l'opció de l'ensenyament religiós a l'escola i d'explicar-ne el sentit.

Si haig de donar *la meva impressió general*, diré que les Jornades tingueren un bon ritme de treball els dos primers dies, consagrats a l'estudi de la nova Llei i de les orientacions pedagògiques i al treball de programació; en canvi, el treball sobre ensenyança individualitzada va resultar molt fluix; així mateix els col·loquis generals, llargs i avorrits, plens de paraula buida. Per contra, el tema de l'evaluació de l'àrea de formació religiosa va suscitar unes fortes discussions de part de tots els cursetistes, que van plantejar, diverses vegades, la validesa de l'opció de base (la formació religiosa a l'escola).

Comptat i debatut, considero el més positiu les ponències, la informació sobre la tasca del *Secretariado nacional* i la seva orientació escolar, i un treball intens d'equip.

Institucionalitzar la catequesi escolar?

Però aquesta crònica ha de d'incloure necessàriament una segona part: les dificultats (per usar aquesta paraula) que les Jornades van comportar per a nosaltres, i que poden reduir-se a una sola, present de cap a cap: la dificultat, per part nostra i d'alguns altres

assistents (València, Pamplona, Galícia, etc.), d'acceptar com a suficientment clara i vàlida, en els nostres ambients, l'opció de base que el dossier que ens va ser donat formula amb aquestes paraules:

En la actual coyuntura histórica de nuestro país, el mundo escolar es quizás la última posibilidad para una seria pastoral de masas. De lo que la Iglesia pueda hacer en los centros de enseñanza dependerá en gran parte el nivel religioso de nuestro pueblo.

«La Iglesia, recogiendo la exigencia pedagógica y pastoral de que el educador global del periodo de la infancia tome ordinariamente parte en el ministerio eclesial de iniciar a los niños en el conocimiento y en la vida de fe, ha confiado a los maestros cristianos esta trascendental misión» («La Iglesia y la educación en España, hoy», n.º 47).

El anuncio del mensaje de salvación en el ambiente escolar ha de respetar por una parte la naturaleza y finalidad propia de los centros de enseñanza y por otra ha de ser fiel a los principios y leyes propios de la catequización.

Una vez que la Iglesia española ha hecho la opción de estar presente en el mundo escolar para educar la fe de las nuevas generaciones (sin abandonar otros medios: familia, grupos, etc.) es preciso programar algunos aspectos de esta acción pastoral, teniendo en cuenta la situación real y legal del mundo escolar del país en el momento presente, sometido a cambios muy profundos de la nación e Iglesia españolas.

Por supuesto que es a la Jerarquía de la Iglesia a quien compete toda la ordenación de la enseñanza religiosa en el ambiente escolar, y así ha quedado claramente expresado en el artículo 136, 4 de la Ley general de educación: «La ordenación y supervisión de la educación religiosa prevista en el artículo 6.º, así como la selección del profesorado para la misma, competen a la Iglesia y serán reguladas por el Gobierno, a propuesta del Ministerio de Educación y ciencia, previo acuerdo con la Jerarquía eclesiástica».

A desgrat d'això, treballarem amb eficàcia i serietat en el nostre grup, però des de bon principi es va manifestar una certa tensió amb els membres del *Secretariado nacional*, en particular amb el seu director, D. José Manuel Estepa.

A l'hora de fer esmenes, globals o parcials, al dossier de treball (que, com hem dit, serà publicat més endavant per compte de la Comissió episcopal d'ensenyament) es demanà el punt de vista a tots els cursetistes. Nosaltres vam comunicar a D. José Manuel Estepa que els Secretariats de Catequesi de Catalunya i Balears havíem reflexionat conjuntament l'estiu passat, en una trobada feta a Menorca, per tal de definir com vèiem la presència de l'Església a l'escola, al mateix temps que ens proposàvem les fites per a aquest curs 70-71, i vam dir-li que, darrerament, la reflexió que hi feia el P. Genís Samper va ser ciclostilada i enviada a tots els Secretariats de Catequesi de Catalunya (1). Va semblar-nos que era una prova de noblesa i de col·laboració.

Però, pel que vam veure amb gran sorpresa per part nostra, les coses no eren mirades així per la Direcció. A l'hora del comiat, d'una manera totalment inesperada i informal se'ns van retreure coses que no encertem a entendre: per exemple, la nostra presència a les Jornades (¿per què heu vingut, si no compartiu els punts de vista del *Secretariado nacional*?) i la nostra falta de «col·laboració» (és a dir, d'acceptació dels punts de vista «oficials»; perquè el grup de treball, que formàvem juntament amb els representants de València, va ser dels més efectius, a l'hora de la veritat).

En conseqüència, se'ns va dir que, en endavant, ja no se'ns demanaria la «col·laboració» en altres Jornades promogudes pel *Secretariado nacional* i se'ns va indicar que treballéssim pel nostre compte, perquè ells tenien «una altra problemàtica», i que ens entenguéssim directament amb el Ministeri (*sic!*).

Què vam respondre? Entre sorpresos i desconcertats, vam defensar-nos dels suposats manca de «col·laboració» i «entorpiment» de les Jornades; demanàrem que fos reconegut un pluralisme real a l'hora de plantejar principis i actuacions; no podem considerar vàlida, vam dir, la postura d'excloure els qui no pensen igual i de reduir així l'abast del diàleg i la col·laboració reals. I vam reafir-

(1) És la reflexió que publica aquest mateix número dels QUADERNS.

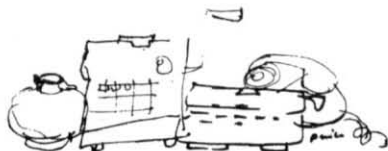
mar el nostre convenciment que cal treballar en una línia més clarificadora i amb visió de futur: sense voler negar que l'Església té un paper a jugar dins l'escola i que ha de fer-s'hi present (respectant, però, la situació real de cada lloc), no ens sembla escaient, de cap manera, aquesta estreta aliança amb les estructures estatals.

Finalment, vam donar a D. José Manuel Estepa, a altres membres del *Secretariado nacional* i a alguns companys del curset que ens l'havien demanada, vivament interessats per conèixer clarament el nostre punt de vista, aquella mateixa reflexió del P. Genís Samper —«Acción pastoral de la Iglesia en el mundo escolar»—, convenientment traduïda al castellà, el contingut de la qual coincideix substancialment amb el que els Secretariats de Catequesi de Catalunya i Balears afirmàvem ja l'estiu passat a Menorca en la nostra «Reflexió sobre la presència de l'Església a l'escola»:

Caminem des d'una situació, on la presència de l'Església es limita, fonamentalment, a institucionalitzar la catequesi escolar, vers una presència de l'Església per mitjà de cristians que evangelitzen, amb la seva funció educadora, a l'interior de les institucions educatives.

Per això, com a conseqüències concretes deïem que calia *procurar per tots els mitjans una clarificació de la catequesi, com a tasca de l'Església, i promoure el desplaçament progressiu vers una catequesi que recolzi en la comunitat cristiana.*

Joan Pujol (Balaguer)

qüestions

Sobre les secularitzacions

El darrer document de Roma relatiu al procediment que han de seguir els capellans per a secularitzar-se i a les prohibicions que pesen sobre els secularitzats ha donat una nova actualitat a aquesta qüestió. Si el procediment és agilitat, les prohibicions són mantingudes si no augmentades. En aquests moments, en què el problema de l'admissió dels casats al presbiterat és damunt la taula i en què hi és igualment el desig explícit de molts secularitzats de continuar exercint (o d'ésser admesos a exercir novament) el ministeri, una reafirmació oficial com aquesta té una significació ben clara: des de Roma hom continua veient les coses de la mateixa manera i continua pensant en un tipus determinat i concret de prevere. Accentua aquesta impressió l'allusió del

Papa a l'homilia del dijous sant, on el fenòmen dels secularitzats és interpretat, primordialment, com una defecció.

Però la mateixa agilitat del procediment ja és prou simptomàtica: hom s'adona, a Roma mateix, que els casos es multipliquen i que cal simplificar les coses. En aquest punt, hem d'admetre que s'ha fet, en pocs anys, un pas gegantí: no fa pas tant que les portes eren totalment tancades o que l'esclotxa era tan petita que no quedava altra solució al qui volia canviar de camí que un dilema ben penós: fer un salt mortal o be resignar-se a menar una situació humana ben estrafolària: secularització, amb dispensa de breviarí com a màxim; mai, en tot cas, de celibat. Molts, és clar, s'estimaven més continuar fent la viu-viu.

Mentre es produïa oficialment aquest canvi de disciplina, a nivell sociològic les coses han variat molt. L'Església ha viscut un Concili que ha representat, sobretot, un canvi d'actitud i l'inici d'un desglaç. La situació estàtica —més ben dit, encarcarada— s'ha tornat bellugadissa. I aquest bellugueix ha afectat els capellans de manera extraordinària: s'ha trencat aquella sensació de cos clerical, aquella disciplina de partit, aquella seguretat en la superioritat de la pròpia situació. I les secularitzacions s'han estès com una taca d'oli: les primeres van cridar molt l'atenció i van fer enraonar qui-sap-lo. Ara ja ningú no s'estranya de res.

Però aquest fet toca molt de la vora el poble cristià, perquè és qui en rep de dret les conseqüències: el pastor d'ahir l'abandona demà passat i no és pas simple de substituir-lo. Aquella veneració infantil —potser idolàtrica en algun punt— pel sacerdot cedeix forçosament: ell també és un home. I amb la caiguda de la veneració és cridat a una adultesa que abans li era com estalviada: la vida cristiana recupera aleshores aquell punt d'inseguretat, aquell toc de risc i de decisió personal que li són característics. I tots som cridats a viure la fe en una situació precària: el capellà ja no ens cobreix amb l'ombra paternal del seu mantell.

És en aquest context que voldria situar les reflexions que segueixen. No es tracta d'esgotar el problema ni de bon tros, cosa que fóra pretensió escabellada i vana, sinó de mirar-lo de front i d'intentar de comprendre'l, almenys per alguns dels seus caires tan

diversos. A hores d'ara, en realitat, ja ningú no se'l mira com un simple rosari de fets esporàdics, sinó com un veritable fenomen nou, les proporcions del qual no podem ignorar i que ens obliga a reexaminar comunitàriament una pila de qüestions.

L'edat de la secularització

Sembla situar-se entre els 30 i els 40 anys. És a dir, quan hom ha perdut l'alè inicial de l'ordenació i els primers anys de ministeri i encara hi ha prou energies vitals i prou anys per endavant per a plantejar-se un canvi de vida.

Podem doncs parlar d'una veritable crisi en el capellà i localitzar-la temporalment.

D'aquí que les estadístiques globals siguin enganyoses. De fet, són les úniques que d'una manera o altra salten a la premsa per dir-nos el tant per cent mínim que aquestes *defeccions* representen en la totalitat de capellans de tota l'Església o de l'Església d'Espanya; així les secularitzacions no tindrien importància al costat de la massa perseverant de sacerdots que continuen fidels a la seva missió.

Però cal ésser molt càndid per a deixar-se endur per l'optimisme beat al qual ens conviden aquestes estadístiques generals i les consideracions que solen acompanyar-les. El procés treballós que desemboca en la secularització i el canvi de vida que implica no es produeixen l'endemà de la sortida del seminari ni són viables, normalment parlant, ultrapassada una certa edat. De fet, el poble cristià no s'enganya amb aquelles estadístiques. I s'adona que el cos clerical d'ahir és sotmès a un moviment molt considerable i que les secularitzacions constitueixen un fenomen nou i inèdit que obliga a reflexionar. Per a aferrar-lo numèricament i estadísticament caldria circumscriure'ns a l'interior d'unes promocions determinades o d'un marge concret d'edats; per exemple els 30-40 que apuntava a l'inici. Aleshores se'ns farien evidents les proporcions del fenomen. Per què no ens és proporcionada aquesta estadística?

D'altra banda —i per si encara calgués desvetllar-nos amb alguna nota particularment estrident de tant en tant— l'edat jove nana d'alguns representa un bon toc d'atenció per a espolsar-nos la son: ¿què passa en el cos social per tal que, transcorreguts només tres o quatre anys d'ordenació, un capellà ja «ho deixi córrer»?

El futur del ministeri

Al costat de les secularitzacions, hem de posar-hi l'aprimament dels efectius del seminari: tots dos fets ens situen davant un esdevenidor cru. D'altra banda, no són uns fets isolats, esporàdics: una mena de verola que afecta els capellans i que un dia o altre cedirà, però que no és massa preocupant ni significativa. No: aquests dos fets se situen en un moment de transformació global de l'Església, més profunda que no pas l'*aggiornamento* superficial que alguns es pensaven al principi.

En aquest context general la interpretació d'aquest doble fenomen sembla que és aquesta: una determinada figura del capellà s'extingeix, si més no com a possibilitat única. Quin serà doncs el futur del ministeri?

Aquesta pregunta és preocupant. I cal contestar-la. Més ben dit, cal anar-nos encaminant vers aquest futur. Nosaltres, els capellans d'avui, no hauríem de representar una etapa conclusiva, sinó de transformació. El problema és de tota l'Església i no el resoldrem els capellans sols, sinó conjuntament amb les comunitats cristianes. Tanmateix els actuals preveres hi tenim un paper i una responsabilitat especials; en particular aquells que, d'una manera o altra, són responsables dels preveres i dels seminaristes.

Perquè tot mena a creure que les coses no s'arreglaran amb quatre canvis formals, sinó que es tracta de procedir a transformacions bastant profundes. I que si no hi anem amb decisió farem tard, perquè el procés és accelerat. Ja no ens és lícit d'esperar més: fa massa temps que el problema és plantejat i el pas dels dies no fa més que agreujar-lo. Més aviat hem d'estranyar-nos

que la nostra església no procedeixi, seriosament, a una revisió comunitària, a la qual els «signes dels temps» semblen convidar-la insistentment. Què deu voler dir-nos Déu a través d'aquest fenomen?

Tot fa pensar, igualment, que no podem esperar indefinidament que ens vinguin unes normes de Roma estant, que endeguïn les coses per a tota l'Església: aquestes normes no podran venir si abans no són possibilitades per la realitat. I no es tracta aquí de desobediència i ni tan sols de marxar per compte propi una mica desinteressats del cos social que és l'Església. Sinó simplement d'adonar-nos que ens trobem davant un problema que afecta vitalment la nostra comunitat cristiana, la qual es va quedant sense preveres, sense caps.

Avui, a Barcelona, el problema numèric és prou alarmant. La «Comissió de nomenaments» es troba abocada en un carreró sense sortida: les peticions que li plouen són continuades i creixents i ella té cada dia més poques peces per a combinar i no pot fer altra cosa que recomanar paciència. Mentrestant les comunitats cristianes —les parròquies— en sofreixen, mancades de pastors que en tinguin cura. Per què no ens decidim a parlar-ne i plantejar-ho seriosament i obertament?

No es tracta, és clar, d'un problema exclusiu nostre, sinó de tota l'Església: el ministeri presbiteral ha d'anar-hi prenent noves formes. Però aquestes, cal anar-les buscant. I Barcelona té en l'Església un pes específic prou important i és en ella mateixa prou complexa i prou rica per fer una bona aportació a l'Església universal.

La manca de braços i la redistribució

El futur del ministeri, a què m'acabo de referir, és el gran problema. Tanmateix tenim un problema immediat: la manca de braços. Aquest no ens ha de fer desconèixer aquell: més aviat ha d'ésser l'agulló que ens empenyi a plantejar-lo obertament. Però aquell

tampoc no ens ha de fer oblidar aquest: el nostre bisbat creix demogràficament i el nostre Presbiteri s'aprima. Mentre no tinguem doncs altres preveres que els actuals el problema numèric és d'una extrema gravetat.

D'altra banda, es va palliant a la quieta: religiosos que vénen de pertot a plantar la seva tenda entre nosaltres i als quals són adjudicades parròquies; extradiocesans que fan cap per mil camins i per mil causes, aneu-les a esbrinar; ex-religiosos que s'exclaustoren i que busquen un «bisbe benigne», naturalment millor a la gran ciutat, on tot és més anònim i on l'escassetat de capellans és més angixosa.

Aquest problema pot ésser aferrat qualsevol dia per la Conferència episcopal espanyola, atenint-se a dades primordialment numèriques (tants catòlics —és a dir, batejats— i tants capellans) i posant en joc uns criteris semblants als que van ser usats fa una vintena d'anys a propòsit de l'Amèrica llatina i que van produir uns resultats avui tan qüestionats: el nostre bisbat de Barcelona n'és testimoni en la seva carn viva.

No siguem simplistes: la comunió entre les esglésies és alguna cosa més viva que una simple mecànica de vasos comunicants. Aquesta podria conduir —de fet ja hi condueix entre nosaltres— a la descomposició del Presbiteri diocesà i de l'església local. I quan un teixit social es desfà o s'aigualeix o es desnaturalitza no és cosa de quatre dies de refer-lo, ni que es tracti de la Santa Església, animada per l'Esperit de Jesucrist! El procés de descomposició, d'altra banda, ja és prou avançat per mil causes que no és ara el moment d'escatir, i les nostres generacions n'han hagut d'ésser testimoni.

Mentrestant als altres bisbats catalans, que presenten un moviment demogràfic invers al nostre, molts capellans es veuen condemnats a una manca de feina paralitzadora, enterrats en la plenitud de l'edat en poblets que es van buidant, i mancats d'una tasca específicament presbiteral que ompli les seves vides.

Toquem el problema de la redistribució del clergat, el qual ha d'ésser enfocat seriosament a l'interior de la província eclesiàstica tarraconense i que és tasca urgent de la Conferència episcopal

catalana. I així, la manca de braços de l'església barcelonina s'ha de resoldre a l'interior d'un remodelament —profund però urgent!— de la pastoral catalana. En aquest terreny ens hem d'encaixar obertament amb un risc que ja no és simplement hipotètic: la colonització —planificada o espontània— del clergat foraster, secular o religiós. I ja no diguem res de les monges!

El substrat humà de les secularitzacions

Les crisis que condueixen a les secularitzacions, a través d'un procés personal inèdit en cada cas i normalment ben dolorós, tenen diversitat de causes, que arrelen en un terreny pregonament humà; més ben dit, que posen de manifest un defecte greu de substrat humà. Reduir-les al problema del celibat és massa senzill, inoperant i tranquil·litzador. En un bon nombre de casos el problema afectiu és un problema derivat o, en tot cas, artificialment inflat. Sovint serà el que inclinarà la balança; però hi han confluït, abans, massa coses.

1. *Hi ha, primer, un problema de maduresa humana.* El celibat demana una particular integració personal, una assumpció adulta de la solitud que comporta.

Cal dir —respectant sempre, evidentment, el **procés personal** de cadascú— que la crisi actual posa de manifest l'infantilisme dels capellans com a cos, la manca de maduresa en l'assumpció del celibat, la manca d'integració personal. Davant aquest fet, ¿cercarem responsables individuals o constatarem que les nostres institucions han infantilitzat en comptes d'afavorir la maduresa humana i cristiana dels preveres?

Assenyalar un defecte és demanar alhora que hom hi posi remei. Però aquí es tracta d'un remei molt vast: mentre el capellà de quaranta anys continuï essent tractat infantilment pels seus superiors, sovint tan infantils...! Mentre calgui protegir-se contra els capellans que se secularitzen, amb un procés complicat (que ara

hom simplifica) i amb unes prohibicions ulteriors, que tendeixen a disminuir-los dins l'Església, ells que havien estat considerats dignes d'ésser-ne preveres...!

2. *Hi ha, també, un defecte greu del que podríem anomenar condicions humanes de vida;* de vegades aquestes són francament inhumanes, o deshumanes, digueu-ho com vulgueu.

Així, a ciutat, el capellà es troba sol, sense convivència familiar: la relació rector-vicari, tan deteriorada avui (deterioració a la qual ha assistit la nostra generació), no és una relació familiar, normalment parlant; les condicions d'habitació i de menjar són sovint defectuosíssimes (se'n feia ressò darrerament Mossèn Pere Tena en un article publicat a «Correspondència»: «volia subratllar la necessitat d'un mínim de condicions físiques i psicològiques»: número 90, desembre 1970). La soletat de la ciutat fa sentir el seu pes sobre aquest home sol, sense dona i sense fills que és el capellà.

I al camp? Com han canviat les coses! La manca de servei —la típica majordona, institució no pas immaculada—, el deteriorament de l'acceptació social del seu rol, la baixa de la pràctica religiosa i tantes d'altres coses fan del capellà rural un home desvagat, que menja malament, **que habita en un casalot esbalandrat**, sovint sol, mancat d'escalf humà i familiar. I això en la plenitud de l'edat i de la força. I cal dir que al nostre bisbat de Barcelona aquest problema no és res al costat dels altres bisbats catalans.

No ens féssim il·lusions! Una certa alegria infantil —sobrenatural?— pot portar a minimitzar aquestes deficiències. De fet aquesta manca d'humanitat —de condicions humanes de vida— fa estralls a la llarga. Que nosaltres ja no tenim l'edat d'un estudiant o d'un xicot que encara no s'ha aposentat definitivament!

3. *Ve a sumar-s'hi la manca de professió, o de professionalització.* Fer de capellà no és una professió, d'acord. ¿Té, però, o no té unes dimensions professionals? Si no les té, haurem de córrer a buscar-les a fora —en una professió civil—; perquè el treball professional, d'una mena o d'una altra, és necessari a l'home.

Malauradament, ordenar-se de capellà ha estat sinònim d'apte

per a tot, que vol dir per a res. El vicari ha estat un mosso del rector. El rector de pagès ha fet mil coses diverses. Aquesta situació podia anar en un món on el rol del capellà era socialment acceptat i on la tasca litúrgica era reconeguda i estimada i en una societat on la qualificació professional era cosa de pocs.

En el nostre món, en canvi, la manca de professionalització debilita humanament el capellà: li manca alguna cosa important per a «realitzar-se» com a home.

4. *Hi ha, darrerament, la sensació creixent de desori global.* L'Església es presenta avui, als ulls de molts, com una empresa que no rutlla, mancada de dirigents de volada que sàpiguen anar al davant i encarar-se amb els problemes reals; capaços de donar-li cohesió col·lectiva realista; capaços de donar categoria de tasca constructiva i engrescadora a la labor pastoral conjunta.

Que el nostre bisbat marxa una mica a la bona de Déu; que els qui hi van al davant (ara no n'esbrinem les causes ni volem distribuir responsabilitats) no el duen; que la tasca pastoral diària no és prou assumida per la institució episcopal, que té el seu propi calendari, ja prou ple amb els seus actes i amb la seva pastoral; que no estem tots compromesos en una empresa comuna que avença realistament i sòlidament, és una impressió tan estesa que no cal deturar-se a glossar-la perquè tots l'hauem sentit dir i redir mil vegades, entre lamentacions i crítiques a una banda o a una altra.

A més a més, va estenent-se la sensació que, després del Concili, l'Església jeràrquica (ara a nivell més general) no acaba de decidir-se a marxar resoltament pels camins que va proclamar.

I bé, a diferència dels laics, els preveres actuals estem compromesos totalment en aquesta empresa, la qual ens acapara, privats com estem de família i de vida professional. ¿Quin home resistiria de trobar-se embarcat, com nosaltres, en una empresa que no rutlla, amb tants dirigents als seus ulls depassats?

I consti que estic parlant a nivell de realitats humanes, que juguen en l'equilibri humà del capellà. I que les meves consideracions en res no afecten la fe i l'esperança profundes en Crist i en la seva Església.

Què té d'estrany, en aquesta situació precària, que la crisi afectiva es presenti amb una virulència particular? L'home-capellà es troba massa indefens, massa mancat de suports humans i equilibradors perquè pugui resistir-la: maduresa humana, convivència familiar, treball realitzador, a nivell personal i col·lectiu.

Que el seu comportament s'assembli al dels adolescents no ens ha d'estranyar massa: hi té en comú la debilitat humana, la manca d'una experiència de la vida, l'equilibri que donen la família i el treball: ell pot ésser —pot creure's— un somniador.

Cap a unes possibles sortides

L'anàlisi feta a l'apartat anterior en reclama una altra que apunti unes sortides, si més no provisionals.

1. *La maduresa exigida als candidats al sacerdoci* demana una cura particular en el moment present de l'Església; i això val de manera especial mentre duri l'actual disciplina.

No es tracta d'una maduresa humana qualsevol, sinó d'una maduresa per a ésser cèlibe, cosa que demana una peculiar integració de la personalitat.

Així, més que no pas insistir en consideracions abstractes, de carés espiritualista, caldrà una atenció ben realista: la qüestió de l'edat no és endebades; l'experiència de la vida, del contacte amb la gent, del mateix ministeri a què s'haurà de consagrar.

Val la pena d'assenyalar un aspecte molt important: els responsables de l'Església no han d'ésser infantils, ni han de tractar infantilment els capellans, sinó que els han d'associar a la «gestió de l'empresa» de manera seriosa; la pastoral és una realitat humana amb gruix: trobades, discussions, tensions, anàlisis, dictàmens han d'ésser-hi posats en joc. I no discussions abstractes i teòriques entre *ismes* de signe divers que desgasten les persones i no menen enlloc, perquè són inaferrables i inverificables. Mancats d'una acció real i d'una acció conjunta, els homes-capellans no maduren.

2. *Cal refer el teixit familiar i humà de la vida dels capellans tan deteriorat en vint anys.*

Aquí, segurament, tot el que signifiqui trencar l'isolament vindrà a prestar-hi un bon servei: un equip pot aportar un caliu humà i familiar necessari per a l'equilibri psíquic.

Aquesta trama és tan imprescindible a la ciutat com al camp: el capellà ha de tenir una casa i una família; no ha d'ésser una peça isolada que presta uns serveis i prou.

Al camp sembla urgent de concentrar els capellans als centres comarcals, ja que les facilitats de desplaçaments —d'ells i de la gent— permeten una atenció autèntica als pobles. I mentrestant, l'home, en plena vitalitat, no es migrarà ni haurà de cercar sortides d'evasió.

I a ciutat? Hem pensat que el capellà —precisament per la seva condició de cèlibe— és una de les grans víctimes de la solitud i de la deshumanització creixents que comporta la vida urbana, segons ens exposen els sociòlegs?

Tot el que hom faci per a donar escalf comunitari a la vida de l'Església a tots els nivells —diòcesi, parròquia, moviments i organitzacions— és una contribució a l'equilibri humà del capellà, exposat al perill de no trobar-se enlloc a casa seva, en família, estimat per ell mateix, com un home amb nom, cognoms, rostre i problemes.

3. *També és urgent la professionalització del capellà.* A part la possessió o no d'una professió civil —aspecte, aquest, que forma part de la maduresa humana i que hauria de situar-se, evidentment, abans de l'ordenació— el capellà hauria de trobar gruix professional i humanament realitzador en la seva tasca específica.

Això demana, evidentment, preparació i una certa especialització. I és tot al contrari de la improvisació constant i sense nord que caracteritza la nostra pastoral.

No crec, d'altra banda, que aquesta professionalització s'oposi a la llibertat creadora i a la docilitat a l'Esperit: més aviat m'inclino a pensar que pot ésser una bona garantia per a no convertir els carismes en irresponsabilitat adolescent o en canonització precipitada de les pròpies cabòries: no fóra això temptar Déu?

Així, doncs, hi ha capellans que haurien d'estar especialitzats en catequesi; d'altres, en litúrgia; d'altres, en qüestions morals; d'altres, en coneixements teològics; hi ha d'haver capellans que s'especialitzin en infants; altres, en adolescents i altres, en adults; capellans especialistes en el món rural i en el món urbà. De manera que no hi hauria d'haver capellà que no entengués en alguna cosa concreta. La imatge del bon home que serveix per a tot hauria de cedir en benefici del tècnic. I no em refereixo pas a especialistes en el sentit estricte de diplomats i investigadors, és clar.

No cal dir que tot això demana un remodelament de la pastoral i que només una pastoral autènticament de conjunt pot permetre aquesta especialització enriquidora. Els equips s'hi orienten espontàniament a través d'una divisió del treball, la qual és factible, d'altra banda, perquè tenen al seu càrrec grups humans prou nombrosos per a permetre-ho.

4. *La construcció de l'obra pastoral conjunta.* En aquest darrer punt vénen a desembocar pràcticament tots els altres i és d'una gran importància. Aquesta, i no altra, és la tasca de la jerarquia, sagrament de la unitat de l'Església. Sovint hom troba a faltar-la, aquesta tasca: no es tracta de proclamar-la, la unitat, sinó de fer-la, de bastir-la. I fer-la vol dir construir una pastoral de conjunt. I per a encaminar-s'hi cal posar en diàleg els seus diversos artífexs amb una doble preocupació: fidelitat a l'Evangeli i realisme humà, l'una i l'altre prou agosarats per a mirar-nos les coses de cara.

Aquestes dues característiques no són pas massa reconegudes a la nostra jerarquia, la qual, als ulls de molts, s'està més aviat lluny de la realitat —els homes i les dones, cristians o no, del nostre poble— i té por de mirar-se l'Evangeli de cara quan es tracta de conformar el rostre social de l'Església o d'orientar-ne la tasca pastoral. Això no hauria d'estranyar massa, d'altra banda: el *stablishment*, com es diu ara amb paraula anglesa, té les seves lleis immanents i tendeix a situar-se al costat dels altres *stablishments* socials i a avenir-s'hi. Ja se sap, però, que aquests no són forçosament l'Evangeli i que l'Església jeràrquica no és un *stablishment* qualsevol.

Tanmateix, el comportament del Senyor entre els jueus del seu temps no presenta cap ambigüitat en aquest punt. I només seguint-ne ardidament l'exemple —per molt exigent que sigui pel que fa a la fesomia social de l'Església i del seu *stablishment* concret actual entre nosaltres— és com podria refer-se una esperança col·lectiva, que, alhora que faria agafar confiança en la tasca pastoral, aclariria la mateixa figura del capellà i impediria que es pogués convertir en trinxera d'actituds no gens evangèliques.

De com la contestació i les mateixes secularitzacions tenen arrels profundament sanes —no totes, és clar— en dóna prou testimoni l'esperança que susciten, encara avui, algunes actituds decidides d'alguns bisbes i alguns nomenaments episcopals recents. Però el teixit és prou malmès perquè aquests moviments espontanis d'esperança siguin decebutos o serveixin simplement per tal de tranquil·litzar-ne els destinataris, que més aviat haurien de sentir-se animats i empesos a continuar endavant per aquesta línia clarament decidida i evangèlica.

No voldria acabar sense afirmar que les diverses qüestions apuntades en aquestes planes em semblen prou greus i prou urgents per a no poder restar massa tranquils. Si ens trobem amb una situació deteriorada i amb defectes greus, no és hora de barallar-nos per repartir responsabilitats, normalment als altres. Més aviat és l'hora de posar-hi remei.

En aquest sentit, els responsables globals de l'Església tenen una tasca concreta a fer: no es poden limitar a lamentar les secularitzacions o a queixar-se de la falta d'espiritualitat. Han de treballar, més aviat, per tal de crear unes condicions humanes i socials que possibilitin la vida i la tasca dels capellans d'avui i per tal d'obrir aquells camins que, endegant la situació actual, transitòria, posin decididament les bases que permetin d'avançar cap a noves formes concretes del ministeri presbiteral en l'Església d'un demà que està a tocar.

Josep M. Totosa (Barcelona)

Problemes de l'església de la terra ferma

Diumenge, vint-i-vuit de febrer: la Redacció dels QUADERNS es reuneix a Lleida a quarts de vuit del vespre.

Ès la tercera vegada que fem una experiència així: havíem anat anteriorment a Girona i a Tarragona. Però avui hem decidit de fer, a més, una trobada amb laics i una altra amb capellans. De manera que la reunió de la Redacció va acompanyada d'un parell de taules rodones sobre els problemes de l'Església de Lleida.

Mentre hi anàvem en cotxe, un gran ruixat, acompanyat de pedra, ens ha obligat a alentir la marxa abans d'arribar a Igualada. Després el cel s'ha aclarit i s'ha iniciat un crepuscle preciós. A quarts de vuit arribàvem a la capital de la Terra ferma.

De primer hem anat a saludar el Sr. Bisbe. El Dr. Ramon Malla ens ha rebut a la Casa Sacerdotal, on resideix. Una conversa familiar.

—Sí, els QUADERNS són força ben vistos pels bisbes de la Tarraconense. No us féssiu massa il·lusions, però...!

El Dr. Malla, com a bon bisbe, és prudent.

—Mireu: és molt important que hi surtin qüestions rurals, que us esforceu per reflectir la problemàtica d'aquests bisbats de poblacions petites i disperses.

—Precisament ara tenim demanat un article sobre un problema viu: la realitat humana sobre què està assentat el bisbat de Lleida. A quatre passes d'aquí, Mollerussa pertany al bisbat de Solsona; i Arbeka, no lluny de les Borges, al de Tarragona. En canvi, a l'oest, el bisbat de Lleida penetra cap a l'Aragó, en extenses zones de parla no catalana.

—Sí, sí: és un problema; problema de comarques, problema de llengua. Un problema que es respira al nostre bisbat.

—Segurament caldria adaptar la divisió diocesana, a l'oest, a la ratlla lingüística...

—Segurament...

I ens n'anem cap al Castell.

La Casa d'exercicis no pot estar més ben situada: al Castell —aquesta gran catedral, convertida en ciutadella militar pel rei Felip, el mateix que va crear la Universitat de Cervera—. Però no tenim temps de contemplar el panorama de la ciutat estesa als nostres peus. És fosc i ja ens esperen una vintena de laics de dues parròquies: la de Santa Magdalena, de la ciutat de Lleida, i la de les Borges Blanques.

Som vuit membres de la Redacció: cinc barcelonins, un vigatà, un de l'Urgell i Mossèn Valeri Beltran, del bisbat de Lleida.

—Primer, potser que diguem unes paraules de presentació (és Mossèn Joan Carrera qui parla). Els QUADERNS no són una revista oficial. La iniciativa va néixer d'un grup d'amics, decidits a reaccionar davant la divisió dels bisbats i desitjosos de posar en comú la nostra Pastoral, aleshores (i avui encara) excessivament compartimentada. És clar que aquest títol de PRESBYTERIUM...! Però cinc anys enrera feia un so renovador. Que no és pas voluntat nostra de tancar-nos en l'àmbit clerical. QUADERNS DE PASTORAL suggereix ja una major amplitud: la Pastoral interessa laics i capellans. I d'això es tracta, en definitiva: de posar en comú la Pastoral que fem laics i capellans de bisbats diversos de Catalunya.

—Potser per trencar el foc deixeu-me dir que és important abordar els problemes de la muntanya i de les comarques. Però cal fer-ho des del lloc, no des de la Ciutat, i a base de grups que actüïn. Es pensa massa en el turisme: ara es parla, per exemple, de la carretera entre Sort i La Seu d'Urgell. Molt bé. Però l'any és molt llarg i tot l'any hi ha una població que viu a la muntanya.

—A Oliana, del bisbat d'Urgell, la gent desfilava; van muntar-s'hi dues indústries i tothom hi ha tornat. I ara es llegeixen més revistes i les noies van més mudades... La problemàtica humana és bàsica i és íntimament connexa amb la Pastoral.

—Oh i tant! No podem fer pastoral sense una base humana.

—I també tocant a la divisió dels bisbats, de què es parla. Cal anar posant de manifest que no es tracta de repartir Barcelona, com una mona que s'ha anat fent grossa: divisió del bisbat de Barcelona, àrea Metropolitana de Barcelona... un veritable macrocos-

mos. I tot el que n'és fora, què? Hi ha zones que, a ciutat, es donen com a perdudes: s'han de buidar, diuen. Però mentrestant hi viu una població dispersa, que s'hauria de salvar i de fixar.

Ara parreu-nos directament de Lleida.

—Un problema de les terres occidentals (parla un escriptor conegut) és que no hi ha ciutats d'absorció que facin de contrapès a la capital natural que és Lleida. Fixeu-vos a llevant: a Tarragona hi ha Reus i Valls; a Barcelona, Granollers, Vic... A Lleida, en canvi, només Balaguer, Tàrrrega i Mollerusa. Les altres poblacions són petites i sense indústria; hi ha grans extensions sense pobles o amb pobles només rurals.

I la Ciutat? Una ciutat no feta, que no s'ha pogut estratificar. Lladonosa parlava de les «crisis històriques de Lleida»: una sèrie de patacades bèl·liques l'han anat desfent periòdicament. Encara al segle XIX, totes les terres eren propietat d'uns quants comerciants, que vivien al carrer Major; i no van fer res per a millorar-les: hem d'esperar als començaments del segle nostre. I ara mateix, on és la indústria? Fins que no s'industrialitzi una mica...

—Hi ha, a més, el problema del mestissatge. (Ara parla un altre). A Lleida no sabem ben bé què som. L'Església, jeràrquica o no, no està massa arrelada al poble català: abans d'una reunió no se sap mai si començarem en català o en castellà.

—Aquí hi deu jugar el problema dels territoris aragonesos...

—Sí; sobretot a Ciutat. I la immigració. I els funcionaris. I allò que el castellà tothom l'entén...!

—Però hi ha un problema específic nostre (ara és un capellà el qui parla): el nostre caràcter de frontera. La gent de la Llitera, de Montsó o dels Monegros no va a Osca: vénen a Lleida. No es tracta de la immigració industrial coneguda a Barcelona o a Tarragona; aquí hi ha una continuïtat, un veïnatge de terres en aquesta atracció de Lleida, que juga com a capital. Sovintegen els casaments d'aragonesos amb catalans i aleshores parlen en castellà, en família. És un fet, una realitat; no una qüestió política.

—Hi ha, doncs, problema d'identitat?

—Veureu (torna a parlar l'escriptor). Hi ha la llenca del Ribagorça, a la dreta del Cinca: els seus pobladors, de parla catalana, són administrativament i sentimentalment aragonesos; i tanmateix, cada dia arriben a Lleida una vintena d'autobusos: vénen per comprar, per anar al metge, per fer-se un vestit, per anar a la perruqueria... per a les coses agradables, en definitiva; mentre que per a pagar la contribució no poden triar: han d'anar a Osca. Però hi ha gent que ve encara de més lluny: de Montsó, de Saragossa i tot. Això produeix un afebliment de la identitat.

—Per què?

—Abans parlava de la falta de sedimentació ciutadana. Afegiu-hi que el 38 (no el 39, sinó un any abans!) comença una tasca sistemàtica; que aleshores Lleida tenia pocs habitants; que molts van venir de la Llitera; que el dinamisme lleidatà anterior (tot i que hi havia unes dretes) anava, indubtablement, presidit per les esquerres, les quals van desaparèixer; que hi mancava, doncs, un motor ciutadà, el qual només ara, i molt lentament, comença a dibuixar-se... I així, per comoditat, s'ha anat creant una aparent teranyina de barreja lingüística, que convindria aclarir.

—I els lligams amb la resta del país?

—S'ha jugat molt hàbilment per afliuixar-los. D'altra banda, la Catalunya de llevant ha deixat Lleida bon tros abandonada.

—Quin paper hi ha jugat l'Església?

—Fins ara en cap reunió diocesana no he pogut parlar en català.

—Abans de la guerra, era diferent?

—Durant la República es predicava en català. Oficialment, l'Església es trobava si fa no fa com ara. Però l'ambient general jugava en una altra direcció. A l'institut, per exemple, hi havia classes en castellà i en català...

—És clar que els problemes de la diòcesi no deuen quedar reduïts a aquest.

—I tant! (Parla una mare de família). El gran problema que jo veig és que tenim cristians de missa, però que no estan compromesos en els problemes reals. I a més, quan la inquietud apunta, un es troba sol i no sap on girar-se: ¿cap a la Jerarquia?, ¿cap als sacerdots?, cap a les organitzacions d'Església...? Sí, prou que es

proclama la Paraula; però no suposa un compromís ni en el que la proclama ni en els qui l'escolten. I els laics, en general, som una colla de burgesos i no acabem de decidir-nos.

—No hi ha alguns grupets més sensibilitzats?

—Sí; però més de tipus polític-social que no pas eclesiàstic.

—I els joves, vénen a missa?

—No es pot dir que no hi vagin, per ara...

En aquesta trobada hi ha tres capellans i disset seglars, de la diòcesi de Lleida, entre ells quatre dones.

—Parleu-nos de l'element femení.

—Ui! En general la mentalitat encara és molt tancada: les dones que s'estiguin a casa. Però entre el jovent ja va canviant. A l'Església hem d'orientar-nos més i més a fer la Pastoral a nivell mixt.

—Fa un moment parlàveu dels capellans. Digueu-nos-en més coses.

—Estan molt separats dels laics: fan el seu món; apareixen dividits, o, almenys, no units; no hi trobem capdavaners que aglutinin i que siguin capaços de fer avençar els laics en una línia oberta; tenen por.

Acaba de parlar un senyor de mitja edat enmig de l'aprovació general si hem de fiar-nos de les expressions dels assistents.

—Però, i la Setmana de Pastoral?

—Va suscitar una esperança notable (s'explica una senyora). Després hem estat esperant amb confiança i paciència. I s'ha produït la desillusió i l'amargor. Molta gent estava a punt de posar-se dreta; ara torna a estar asseguda. S'hi va parlar de la parròquia, del consell parroquial, de l'obertura de mentalitat... Però topem amb unes parròquies mortes i esquelètiques. Molta gent, repeteixo, s'havia posat dempeus illusionadíssima; i, no us cregueu: gent bona, que desitja treballar, no pas promoure escàndol. Jo penso que, si no es pot sostenir una esperança, és millor no encendre-la.

—Molt bé. Però, i els laics?

—Nosaltres, laics, el primer pas no podem pas donar-lo: comunitats de base, consell pastoral...

—Jo crec (comenta un altre) que dins l'Església caiem en l'error de creure que tot s'arregla amb bona voluntat. I no és així: hi ha unes condicions que pesen, i calen unes persones que mo-

guin les coses, amb poder executiu. Altrament setmanes i conclusions no donen fruits.

—Aquests dies, els diaris parlen molt del Concordat.

—*La gent no se'n preocupa. Però hi ha un deu per cent que sí, que se'n fa problema. I la impressió és que tot quedarà igual: el nomenament dels bisbes, la paga dels capellans... Es diu que el poble no està prou responsabilitzat, encara. ¿No deu ésser, més aviat, que els capellans i els bisbes tenen por? No és doncs estrany que per a la gent, a nivell de jerarquia, tant sigui la civil com l'eclesiàstica. Però l'Església és una cosa a part de l'Estat; el Concordat s'hauria doncs d'abolir completament.*

—I què en dieu, vosaltres, del cèlebre problema dels canonges?

—*El problema existeix, és clar. Però de les reunions de capellans, de beneficiats i de canonges no te n'assabentes mai: s'ho couen tot a dintre. A més, de tant parlar-ne, la gent ja se n'ha cansat...*

Donem la conversa per acabada. Són dos quarts de deu. Ensalcem i continuem comentant encara en petits grups. Un alçant la veu exclama:

—*Quina llàstima que trobades com les d'aquest vespre no es multipliquin!*

Tots semblen assentir-hi.

L'endemà, dilluns, cap a les dotze del migdia tenim una conversa amb una dotzena de capellans. Es posen a parlar.

—*No caldria un Moviment pastoral que ho anés engranant tot? QUADERNS, Centre de Pastoral, Moviments d'apostolat... Cal conjugar-ho i intercomunicar-ho i cal que els bisbes i els responsables de la Pastoral ho vagin assumint.*

—*És clar que cal la intercomunicació; però de manera que cadascú faci el que ha de fer: una revista, un Centre, uns moviments, uns bisbes...*

—*Però cal també que els bisbats tinguin vida. Si no, ni el Centre ni la revista no en tindran. I cal una connexió dels QUADERNS amb la base.*

—Tal és el cas de "Correspondència"; és clar que és representativa d'un clergat més jove i potser més marcat...

—Però un cert pluralisme de revistes d'opinió no va malament.

—Siguem modestos: no podem esperar una gran renovació a partir de revistes de difusió minoritària.

—Parlem ara més directament dels QUADERNS. Com els veieu des de Lleida?

—De fet, vivim molt de revistes d'importació: «Pastoral missionera», «Vida Nueva»... Necessitem una Pastoral catalana. I els QUADERNS volen situar-se en aquest context de col·laboració pastoral. Però, ara com ara, som pobres d'acció i d'intercomunicació. I això és previ a la revista.

—Vosaltres rebeu regularment els QUADERNS...

—Jo en llegeixo algun article; però no pas tots.

—Què és el que més us interessa?

—Les reflexions sobre la situació d'un lloc, quan està ben estudiada i se'n treuen unes línies.

—Reflexions ben desenrotllades, si són objectives i realistes; els fets locals es prenen com anecdòtics.

—Què n'esperaríeu?

—Jo, un contingut bàsic: informació d'experiències amb vistes a l'aprofundiment.

—Què en dieu, per exemple, de l'estudi sobre Avinyó publicat al número 10?

—Està força bé. Però hi ha massa estadístiques. I calia treure'n unes conclusions o, almenys, donar unes pistes.

—Parleu-nos de la situació al vostre bisbat.

—Hi ha cansament, decepció, escepticisme...

—Per què?

—Perquè la cosa no avença. Fem Jornades, i no les revisem després; i allà es queden. És el cas de la Setmana diocesana de Pastoral i de les seves Conclusions.

—Però hi ha, a més, problemes més estructurals que de manera sistemàtica i contínua impedeixen tot treball de renovació. Així la televisió continua oferint-nos sempre les mateixes imatges, les quals influeixen sobre la massa. La gent de bona voluntat es cansa.

—Quina és l'actitud dels capellans de Lleida?

—*Vam fer la Setmana de Pastoral. Ara es prepara l'assemblea de bisbes i de capellans. Però tot plou en un gran desànim. Alguna causa general deu haver-hi: problema eclesial, problema polític...*

—*Però nosaltres mateixos, volem dir que si ens deixaven en llibertat ens posariem d'acord?*

—*El més important és com ajudar avui la gent a tenir fe; es tracta d'anar fent, amb esperit creador i d'establir connexions entre la gent que treballa. I també d'anar desmuntant coses inútils.*

—Quins problemes concrets teniu?

—*El nostre nivell teològic i pastoral és força deficient: ens falta estudi i aprofundiment. El problema de la llengua, que a Lleida s'infla molt —de seguida et tracten de «separatista»—, va unit amb el problema dels límits del bisbat, que enclou zones de parla catalana i de parla aragonesa; repercuteix sobretot a les zones de l'Aragó (ni que siguin de parla catalana) i a la ciutat de Lleida.*

—Feu treball de conjunt?

—*Sí, hi ha alguna trobada: es tracta d'algun grup d'estudi per a aprofundir en qüestions d'Església; però no passem a qüestions pastorals.*

El panorama no era, aquest matí, massa falaguer. Però, ho és en altres llocs? Potser és aquesta la situació que caracteritza el nostre moment històric i ens hi hem de submergir per a viure-la. Però mirant d'incidir-hi.

El temps ha anat passant. Són les dues.

—*De tant en tant hauríem de fer alguna trobada com aquesta d'avui. Però preparada amb temps. Assenyalant, per exemple, els objectius dels QUADERNS durant un curs i mirant de discutir-ne les orientacions i d'estudiar-ne els possibles articles. O proposant temes ben preparats que siguin una bona base de reflexió pastoral conjunta. Així ens ajudariem els uns al altres.*

Potser sí. Ens alcem de la sala i passem al menjador. Entorn de la taula la conversa torna a animar-se. El Sr. Bisbe ha vingut a dinar amb nosaltres i ha tingut la gentilesa de dir-nos que tot estava pagat. Moltes gràcies...

(*Transcripció de J. M. T.*)

Divagacions entorn d'un gest de donació dels canonges de Lleida

Uns fets

A la Setmana de Pastoral de Lleida —gener de 1970— hi va haver un gran «boom» amb l'afer dels Canonges i dels Beneficiats. És inexacte afirmar, com alguna vegada s'ha fet, que aquest era un fals problema, només manifestat per algun dels grups de treball aïllat: va ésser una cosa general i massiva, i no cal basarnos per fer aquesta afirmació en les declaracions de la premsa, sinó en les proves objectives que existeixen: els resums que es van fer cada dia per la Direcció de la Setmana.

Ara últimament —devia ésser el desembre de 1970— els Canonges van tenir un gest: repartir mensualment una certa quantitat entre els capellans amb cura pastoral. De la repartició, en resulta un total de 1.500 pessetes per barba.

És clar que aquest gest té tot un context més important.

La Comissió Assesora d'aleshores —ara s'anomenaria Consell Presbiteral— va fer una consulta al clergat sobre el que cada capellà necessita mensualment per a viure. La resposta va ésser 8.000 pessetes, i que si s'asseguraven aquestes 8.000 pessetes hom

podria caminar cap a la supressió d'aranzels i d'almoines de mis-ses, etc.

Però, feta la consulta, el problema va continuar sense materia-litzar-se en cap solució, tret l'augment de 1.000 pessetes mensuals al clercat de muntanya i la creació d'una Comissió econòmica.

Què va fer aquella primera Comissió? (Ja veurem que més tard se'n va crear una segona).

Es va dedicar a estudiar el problema general dels béns i de les possessions del Bisbat. Va excloure en principi els béns del Capítol, dels Beneficiats, del «Diario de Lérida», i del «Cine Fémina» com a no pertanyents als cabals del Bisbat; es va limitar a recollir dades sobre els béns rústics o els edificis de les parròquies pres-tant especial atenció a si estaven o no al Registre. Les respostes del clercat van ésser lentes i incompletes (alguns argüien: «per què aquesta discriminació prèvia dels béns de l'Església Diocesa-na?»).

Mentrestant es va crear el Consell Presbiteral (no és el mo-ment d'explicar per quins sistemes) i va passar tot l'estiu...

Acabat l'estiu el Consell Presbiteral va començar les sessions. En una de les primeres els Canonges van fer la seva oferta, i el Consell va nomenar una nova Comissió econòmica.

Què va fer aquesta segona Comissió econòmica?

En quinze dies va donar una solució:

—augment de 1.500 pessetes (tal com hem dit), a base de la donació dels Canonges;

—500 pessetes més, a base dels béns del Bisbat o de l'Estat: sembla que aquest augment i el que direm a continuació són fruit del que hom percep per les vacants de les parròquies;

—un altre augment per cada una de les parròques encarrega-des: 1.500 per la primera, 1.000 per la segona, i 200 per cada una de les restants.

Si ens fixem en la suma total, veurem que per a un capellà normal la paga —que consistia en 4.410 pessetes, més les 800 que ens va augmentar l'Estat amb efectes retroactius (és a dir 5.210 pessetes l'any passat)— ha sofert un augment de 500 pessetes per part del Bisbat, més 800 que ens acabarà d'afegir l'Estat (en total 6.710 pessetes), més les 1.500 que ofereix el Capítol (en total 8.210);

quantitat que —si s'accepten les 1.500 pessetes dels Canonges— s'ajusta a la necessitat sentida i manifestada pel clericat (de les 8.000 pessetes mensuals), i que no sembla pas exagerada. Haurà contribuït això a l'acceptació general per part de la clerecia (com ara veurem) de les 1.500 pessetes donades pels Canonges?

Quines han estat les reaccions?

Els comentaris del clericat —dintre tota una gamma— han estat de tota mena, si bé generalment s'han acceptat tots els augments, incloses les 1.500 pessetes del Capítol. Sobre aquestes últimes en alguns arxiprestats: Seròs, Alcolea i Borges Blanques, hi va haver protestes formals abans que es prenguéssin l'acord al Consell Presbiteral (sis van protestar a Seròs; sis més, a Alcolea, i la majoria, a Les Borges). També hi ha hagut d'altres protestes particulars. Les protestes venien a dir que no semblava bé el tipus de solució basat en aquella donació dels Canonges, ja que això, més que un inici de solució, era una forma de deixar-se comprar fent-nos còmplices d'aquella situació al Bisbat. Però sembla que els «representants» dels sectors no van exposar aquestes protestes a la sessió deliberatòria del Consell Presbiteral.

La protesta que sí es va deixar sentir al Consell, quan encara no s'havia pres l'acord definitiu de la solució econòmica esmentada, va ésser la carta següent signada per dotze sacerdots, i que transcriu textualment:

A la atención del Consejo Presbiteral de la Diócesis de Lérida.

Los sacerdotes que firmamos abajo, después de reflexionar sobre el desarrollo del problema económico del clero y de la diócesis, y ante el acuerdo tomado últimamente por el Consejo Presbiteral, nos sentimos en el deber de manifestar lo siguiente:

—Agradecemos el interés por solucionar el problema económico de los sacerdotes con ministerio parroquial.

—Pensamos que tal vez esta solución actual adolece de precipitación.

—Aun agradeciendo la aportación del Cabildo y sus buenas intenciones, pensamos que no es ésta la solución al problema pastoral que, a nuestro juicio, representan los bienes del Cabildo, y que esta aportación no es la demostración de buena voluntad que nosotros deseábamos, y con nosotros muchos otros sacerdotes y seglares de la Diócesis. En cambio ahora parecerá que lo único que buscábamos era precisamente repartirnos —¡y qué reparto!— dichos bienes entre el clero; y aunque no descartábamos dicha mejor distribución, no la poníamos en primer lugar ni en exclusiva.

—Creemos que hay que ir mucho más al fondo de la cuestión económica y revisar todos los fondos diocesanos de toda especie, todos los ingresos de los sacerdotes por todos los conceptos y ser plenamente honrados y sinceramente pobres.

—Cuando el año pasado se recogieron las opiniones de los sacerdotes en este particular, prevaleció la opinión de que el sacerdote necesitaba de siete mil a nueve mil pesetas mensuales. Estamos de acuerdo, pero hoy nos da la sensación de que lo que se busca no es lo necesario sino simplemente más dinero, puesto que al conceder el Obispado ocho mil pesetas, nadie ha hablado de suprimir aranceles, estipendios, (precisament en aquesta nova reglamentació econòmica els estipendis de les misses han passat de 25 a 50 pessetes) y otras fuentes de ingresos, como clases, trabajo, etc., con lo cual parece que queremos más de donde y como sea.

—Por este camino nos situamos en la línea del mundo, según la cual lo único que interesa es el dinero, ganar más, sin limitaciones, ya se encontrarán razones para decir que todo se necesita.

—No estamos de acuerdo con esta actitud y sugerimos al Consejo Presbiteral que busque una forma más pastoral de la distribución de los bienes diocesanos y del clero en bien de todo el pueblo de Dios.

—Por nuestra parte, los que firmamos renunciamos al aumento que nos viene por parte de la aportación del Cabildo.

—Como solución práctica sugerimos que todo lo que supere al mínimo vital, siempre revisable (hoy las ocho mil pesetas) de ingresos, se entregue a un fondo común que puede ser de compensación para casos especiales, o para obras del obispado, o para el

«Tercer mundo». Por lo menos esto lo proponemos a título de iniciativa y como compromiso particular.

Lérida 20 de diciembre de 1970.

(I a continuació vénen les dotze firmes.)

A més de totes aquestes protestes explícites també hi havia a l'aire durant aquells dies comentaris com els següents:

Quines són realment les intencions del Capítol? ¿Deu ésser aquest de fet un primer pas cap a la solució, que anirà seguit d'altres passos? Si es així, no caldria parlar clar? I si hom no en vol parlar clar, ¿no deu ésser perquè el mòbil del Capítol ha estat si fa no fa el de «teniu i calleu»? ¿És aquest confusionisme o misteri una solució o un mal? I per part del clericat en general, hi ha hagut una voluntat prompta de clarificació dels ingressos de tots, Canonges i no Canonges? I d'altres comentaris per l'estil.

De totes maneres, la solució econòmica va ésser aprovada i pel gener va entrar en funcionament. Més encara: els dotze que vam signar aquella carta ens vam trobar igualment la quantitat donada pel Capítol a la paga del gener i del febrer. Malgrat haver preguntat en diverses ocasions a la Cúria quina era aquesta quantitat (no se sabia que fos exactament 1.500 pessetes) i per què no ens l'havien descomptada, ningú no en treia l'aigua clara, només se'ns deia que la renúncia havia d'ésser feta personalment per cadascú al Sr. Bisbe. Va ésser llavors quan els que ens vam poder aplegar vàrem signar aquesta segona carta, dirigida al Rvdo. Jerónimo Ortiz, «Secretario del Consejo Presbiteral y Habilitado del Clero de Lérida», referint-nos a la carta anterior:

Apreciado hermano en el sacerdocio:

Los sacerdotes que firmamos la carta dirigida al Consejo Presbiteral sobre la nueva ordenación económica para el clero de nuestra Diócesis, consideramos que nuestra postura frente al aumento de nómina proveniente del Cabildo era bastante clara. Y nos extraña que no se haya interpretado tal como revelan sus palabras.

Hemos preguntado la cantidad exacta de este aumento y no se nos ha indicado. ¿Por qué tanto secreto en algo que nos afecta directamente a nosotros?

Rogamos, pues, a quien corresponda, que tome las medidas oportunas para que a partir de la próxima nómina se descuenta la cantidad correspondiente a este aumento parcial por parte del Cabildo.

Esperamos que esta vez se tomarán nuestras palabras en su verdadero y natural sentido. Las razones son las ya expuestas en la primera carta.

A continuación van los nombres de los interesados en esta renuncia.

(I aquí signen nou o deu.)

Finalment, el 27 de febrer de 1971 cadascun dels signants va rebre la nota següent de D. Jerónimo Ortiz:

27 de febrero de 1971.

Apreciado hermano en el sacerdocio: En contestación a tu atta. colectiva (sin fecha) y recibida el 25-2-71, pláceme contestar:

En el Cjo. Presbiteral, habido el 26 de enero, el Sr. Obispo se reservó el derecho de atender vuestra petición. Con fecha 26 de febrero autoriza a que se os descuenta lo que deseáis. Son 1.500 pesetas al mes.

En la nómina de este mes se descuentan 3.000 pesetas. Atte., affmo. en Cristo Sacerdote, Jerónimo Ortiz. (signat).

I aquí sembla que s'ha acabat la història i tot torna al seu «tran-tran» normal, almenys fins al moment d'ara, ja que fa l'efecte que el poble encara no se n'ha assabentat.

Reflexió i comentari

Sobre això exposat es poden fer molts i diferents comentaris:

El que més preocupa a alguns sacerdots és saber si els Canon-ges en aquest cas es mouen més per despreniment o per tàctica; d'altres no acaben d'entendre quins mòbils i quins objectius per-segueix en aquest punt el Bisbat, ja que posa tants inconvenients

als qui no volem aquests diners del Capítol; i els comentaris sobre aquest punt s'estenen. (1)

A mi en concret aquestes qüestions no em preocupen massa, tret d'aquesta última, que em referma en una certa sensació desagradable d'ésser instrumentalitzat.

Però aquest fet ha despertat en mi unes quantes reflexions, algunes de les quals són purament personals —i per tant opinables i discutibles—; però com que cadascú s'ha de deixar portar, a l'hora d'actuar, per les seves pròpies conviccions i no per les d'altri, per a mi són perfectament vàlides.

Ací van, doncs, les reflexions tal com em vénen (una mica desordenades potser, i incompletes certament):

Una de les poques raons que, al meu entendre, queden en peu per a escollir el celibat (avui que s'ha aprofundit tant en la teologia i en l'espiritualitat del matrimoni i del laïcat) és una raó pràctica: la possibilitat d'una més gran eficiència apostòlica. En quin sentit?

No precisament a causa d'una més gran santedat dels celibataris: de sants i de pecadors, n'hi ha en tots els estats de vida (i no crec que els nostre ram brilli precisament per la santedat). A més no em sembla que hom pugui fer l'afirmació general que el clergat llatí és més sant o més perfecte que l'oriental, no cèlibe.

Tampoc no crec que sigui per raó de les més grans possibilitats de rendiment en el treball, aprofitades per part dels nostres superiors jeràrquics, cosa que lògicament es traduiria en una més gran eficiència apostòlica per part d'un cèlibe que per part d'un casat, més ocupat, ja que en general les pautes de comportament

(1) També es comença a comentar el fet del bloc de cases —en construcció tocant al Palau Episcopal— que té per a vendre el Bisbat. Hom ja en sap els preus: un milió i mig de pessetes cada una. S'ha demanat mai l'opinió del clergat en aquest respecte? Més ben dit: una vegada que es va demanar l'opinió a la Comissió Assessora, l'any passat, aquesta va creure que això suposaria un contratestimoniatge evangèlic. Però, sigui la que sigui, l'opinió del clergat (i jo diria que fins i tot la dels seglars cristians), cal tenir-la en compte en aquest afer del Bisbat, encara que només sigui perquè tot el cos clerical entrarem en causa quan la gent començarà a parlar de les cases d'un milió i mig que posen en venda «els capellans».

de les nostres esglésies diocesanes són més aviat típiques d'una empresa a l'antiga, que no pas d'una empresa actual. És a dir: enfront dels criteris de racionalitat, especialització, universalitat d'una empresa actual, s'imposen els criteris —fets a l'antiga— del costum, de les tasques globals, dels particularismes de si «es lliga» amb els de dalt (amb tota l'acumulació de càrrecs i d'ineficiència, etc., a què dona lloc).

Tampoc no em sembla que aquesta possibilitat d'una més gran eficiència apostòlica del celibat ve del fet que sigui un signe del que és escatològic, ja que perquè sigui tal signe l'ha d'entendre la gent del poble, i la gran majoria del poble —siguem sincers— rares vegades creu en el celibat del sacerdot; més encara: en alguns ambients, als ulls del poble, es tracta més d'un signe de conco que d'un signe de la vida escatològica.

¿Quina és, doncs, al meu criteri, aquella possible més gran eficiència apostòlica que té un sacerdot cèlibe respecte a un de casat, en el supòsit d'una idèntica donació total, tant per part de l'un com per part de l'altre? Simplement: el sacerdot cèlibe tindrà una raó més per a no tenir por de la presó, de la misèria o de l'ostracisme que es poden derivar de la seva lluita al costat dels pobres, o bé àdhuc de la sola proclamació dels drets humans en les circumstàncies concretes. El casat, en canvi, ha de comptar amb la dona, que no sempre tindrà la mateixa disponibilitat de servei.

Personalment no hi veig —ara com ara— gaires més raons socials de pes, al celibat dels sacerdots. Respecto d'altres punts de vista que tinguin cèlibes i no cèlibes (i sobretot respecto la vocació particular de cada u), però el meu punt de vista és el que he exposat.

Ara bé: la manera més ràpida per a treure aquesta raó de pes al celibat, i especialment —cosa més essencial— la manera més ràpida de tallar al sacerdot la seva dimensió profètica, és aburgesar-lo, instal·lar-lo fent d'ell un home «bien pensant», dels qui no criden (se li ha emmordassat així el clam profètic).

És compatible psicològicament en una persona l'afany de riqueses i el celibat? ¿I en cas positiu, aquest tal celibat es pot dir «virtut evangèlica» o és una altra cosa?

I en arribar en aquest punt és on crec que ens hem de preguntar: Contribuirà quelcom a donar en nosaltres aquest resultat la donació del Capítol? Ens convertirà més encara en homes que no criden? La pregunta, per descomptat, queda a l'aire.

Naturalment, si això passava, si ens anéssim acomodant a la situació ambiental i ja no fóssim dels qui criden, probablement trobaríem mil bones raons que donaríem als altres (i cadascun de nosaltres mateixos ens les creuríem) com a explicacions de la pròpia conducta: és el que avui dia, en la psico-sociologia, hom acostuma a anomenar «racionalitzacions», és a dir, motius honorables que serveixen de tapadora als motius veritables, que són uns altres i que solen ésser inconscients a causa d'un mecanisme de defensa psicològic que tendeix a reprimir-los i a ignorar-los.

Acabo, doncs, deixant a l'aire aquelles preguntes: contribuirà quelcom l'acceptació per part del clergat (del donatiu de 1.500 pessetes dels Canonges) a disminuir la ja tan minvada dimensió profètica del sacerdot? El traurà més encara del costat dels pobres, dels oprimits, dels sense dret? Seria de doldre que fos així.

Jaume Barallat (Ager)

terra i poble

Quatre bisbats a terres de Lleida

Superposant tres mapes: el de províncies, el de comarques i el de bisbats a Catalunya, us emporteu, si no una sorpresa, ben bé una impressió xocant: cap dels tres mapes no coincideix ni de bon tros. Ni cal que coincideixin, ben mirat. Són tres divisions ben distintes, alhora que realitzades en èpoques separades i, en alguns casos, revisades i retocades quant al seu abast físic.

Però vivim el temps d'ara, i ens cal veure, cenyint-nos al tema dels bisbats, fins a quin punt la necessària dinamització de la vida actual, i les exigències collectives, permeten d'actuar amb eficiència dins el territori de cadascun.

No pertoca, ara, d'analitzar totes les fronteres episcopals del territori català, sinó que, havent-me estat suggerit que em limités

a la zona occidental del país, m'ha semblat escaient de treballar prenent per base precisament aquell suggeriment. I ho he fet partint d'una realitat geogràfica, humana, sociològica, molt evident: les «terres occidentals».

*H*om parla amb concreció i amb claredat de «terres tarragonines», de «terres gironines» i de «terres lleidatanes». Hom ignora, en epitetar el substantiu, la veritable diversitat de les «terres lleidatanes», úniques que participen alhora de la Catalunya del Nord i de la Catalunya del Sud, amb una extensió superficial ben superior a la de les altres «terres», i la *lleidatanitat* de les quals prové: a) de la força de la divisió provincial; b) del fet que l'única ciutat important a tot l'occident sigui Lleida.

Però cal que tinguem ben present que les comarques occidentals tenen, per la història i per la geografia, una gran diversitat en el seu volum. Ara bé, *són* terres de ponent; i, precisament, en aquestes terres, hi conflueixen quatre bisbats, que les parteixen i les seccionen i cadascun n'agafa un bocí, i l'administra. Les comarques occidentals, certament, són les úniques amb una tan rica varietat de mitres. Les situacions a què la convivència sobre un territori que és gairebé la meitat de la Catalunya estricta, aboca, volen ésser exposades, o si més no, encetades, a continuació.

Un advertiment cal fer d'entrada: aquest escrit no es proposa de cap manera de redividir les jurisdiccions i els camps d'acció física dels bisbats a terres de ponent; això fóra absurd, petulant i risible. Només, això sí, posar en relleu la desequilibrada posició d'unes terres tan repartides entre zones d'administració apostòlica. Tothom està convençut, si pensa un xic, que la reorganització dels territoris eclesiàstics s'anirà fent, en el futur, tenint en compte un factors de desenvolupament, de dinàmica humana, de poblament i de comunicacions, deixant de banda les antigues àrees, romanalles del passat, respectables però, en definitiva, material d'història. Ultra aquesta primera consideració cal tenir en compte que, segons que sembla, el món camina avui en direcció a les persones i no als territoris, en direcció a la condició profunda de

MAPA DELS BISBATS DE CATALUNYA

El lector observarà l'extensió del d'Urgell i, sobretot, la seva «incursió» vers el sud, cap a terres que no tenen res de muntanyenques (la Noguera plana), i vers l'est, a Ribes de Fresser.

El bisbat de Lleida té molt territori administrativament aragonès i el creuen dues fronteres: la lingüística i l'administrativa. Part d'amunt de Balaguer penetra en terres del d'Urgell: és la Vall d'Ager, antiga abadia **nullius** incorporada després al bisbat de Lleida de forma un poc il·lògica. Pel nord, fins als peus de l'Aneto.

El bisbat de Tortosa té similitud amb el de Lleida pel seu afrontament amb bisbats d'ultra-Catalunya i les implicacions sòcio-lingüístiques.

El de Solsona, de forma totalment estranya, al nord fins al Cadí i al sud fins a les portes de Lleida, ataconat entre l'Arquebisbat de Tarragona i els bisbats de Lleida i de La Seu. Comarques d'economia molt diferent (del Berguedà fins al Segrià, del Solsonès fins a l'Urgell meridional).

(Per la inconveniència de la reproducció monocromàtica no ha semblat aconsellable de farcir encara més el mapa amb els perfils comarcals.)

l'home i no al tauler d'escacs dels enclaus i dels dominis. Això és ben clar, como ho és també que mai no havia estat tan aguda la sensibilitat per les valors inherents als grups naturals humans.

A terres de ponent, hi ha quatre bisbats que conflueixen en una mena de punta mal dibuixada, concretament als límits de l'Urgell, el Segrià, les Garrigues i la Noguera: són el Bisbat d'Urgell, el de Lleida, el de Solsona, i l'Arquebisbat de Tarragona.

De tots aquests el més antic, quant a creació, és la Seu Metropolitana de Tarragona (Sant Fructuós, màrtir de l'època romana, etc.). Però, és a partir de la reconquesta, que els bisbats ens interessin. I també la reorganització post-tridentina, que confirmà el bisbat de Solsona, darrer dels sobrevinguts, i les vicissituds de consideració jurídica i de supervivència del qual van durar fins el 1953. Diem que és a partir de la Reconquesta que ens interessin, per tal com fou aleshores que es delimitaren, pràcticament tal com han restat avui, les àrees. En aquest sentit podem adduir com a més antic el bisbat d'Urgell, de tan venerable història, l'únic que pot parlar-nos de consagració catedralícia en temps carolin-gis, punt de referència per al coneixement d'una bona part de la història pirinenca i de la cristianitat medievals. La restauració de la Seu tarragonina, feta durant la Reconquesta, permeté de fixar per a després un territori específic d'administració: més tard Lleida, absorbint la Seu de Roda, es constituïa en el bisbat més occidental de Catalunya. Més endavant veurem com també lliga un xic amb la problemàtica d'algun d'aquests bisbats el que és més meridional del Principat, el de Tortosa.

Hi haurà, doncs, a les terres de ponent, una «qüestió de límits». Aquesta qüestió es dividirà en tres subqüestions:

1. Aspectes del contacte fronterer entre bisbats a ponent.
2. Aspectes del contacte entre el bisbat de Lleida i el de Tortosa, en relació, tots dos, amb bisbats d'ultra Catalunya.
3. Aspectes de convivència dins del mateix bisbat de Lleida.

1. Pel que fa a *comarques* entre els bisbats de Lleida i d'Urgell es reparteixen les comarques del Pallars Sobirà, de la Ribagorça i de la Noguera.

Entre els bisbats d'Urgell i de Solsona es divideixen la Segarra Occidental i l'Urgell.

Entre Solsona i Tarragona, les comarques d'Urgell, de les Garrigues i d'Anoia-Segarra.

I entre els bisbats de Lleida i de Solsona, altre cop terres de l'Urgell.

Advertim que entorn del terme «Urgell» pot haver-hi confusió. Ací, necessàriament és emprat en tant que bisbat, i en tant que comarca de la plana. Per fi, encara ens surt com a designació de l'antic comtat d'Urgell.

Allò que ens interessa són les zones de frontera, sense involucrar-hi la idea de fricció: frontera física.

Contemplant el mapa, veiem que el bisbat d'Urgell, que té el cap a la Seu, és llarguíssim, extens fins a límits extrems i, precisament, essent el de muntanya, amb molta terra d'habitatge dispers. Veient algunes de les terres que enclou (Pallars, Vall d'Aran, Andorra) no podem evitar de pensar en el bon copríncep Benlloch a cavall de la mula, recorrent la diòcesi. Imaginem alhora la gran llenca que ocupa al sud, al cor de l'antic Mascansà dels àrabs, en terres de la Noguera plana, fins quasi a les portes de Lleida, per Bellví o per Menàrguens... Amb tot, el límit meridional del bisbat d'Urgell té una motivació estrictament històrica, és el límit de la reconquesta de tota la llarga llista d'Ermengols, i dels Cabrera, atascats dins de la família comtal d'Urgell.

El bisbat de Lleida es va eixamplar cap a Aragó, tant per la Reconquesta pròpiament dita del comte Ramon Berenguer IV com per l'absorció de la Seu de Roda d'Isàvena. Terres reconquerides pel fabulós Arnau Mir de Tost, vescomte d'Ager, passaren a jurisdicció del bisbe de Lleida i no al de la Seu, de forma un xic il·lògica, en extingir-se el règim especial de l'abadia «nullius» d'Ager. Els límits meridionals del bisbat de Lleida ens semblen sensats, no tant els del S-E, ni de l'oest, ni tampoc els del nord i de l'est.

L'Arquebisbat de Tarragona té uns límits estranys al nord, car, com si diguéssim, envaeix unes terres que basculen vers Tàrrrega

i Lleida. Es tracta de l'Urgell secaner, mig segarrenc, que remunta el Coll de Solivella i passa per la Vall del Corb.

Finalment, venint afuat de l'est, caient com una cua estranya, aprimant-se, com si tot d'una fes règim, el bisbat de Solsona retalla terres de tots quatre, després d'haver mossegat parròquies molt antigament assignades a Vic.

Aquests límits podien donar peu a comentaris merament anecdòtics si no fos que, geogràficament, no permeten una massa racional actuació de base ni de detall. Al temps actual, posem per cas, una enquesta de qualsevol tipus —estadística, social, cultural, comunitària—, feta a nivell diocesà, deixa necessàriament enfora molta gent que, pertanyent a una comarca limítrofa, té els mateixos problemes, les mateixes inquietuds o potser les mateixes dificultats i les mateixes mancances. És aleshores que cal fer les enquestes o els treballs de camp en combinació forçosa amb els grups d'acció parroquial de les poblacions i dels arxiprestats de la part de comarca pertanyent a un altre bisbat.

Igualment en l'ordre de la comunicabilitat hi ha inconvenients. Centres tan importants com Mollerusa i Tàrrega es troben al límit mateix del bisbat de Solsona. O Balaguer, que tanmateix és força lluny de la Seu d'Urgell. Tots, endemés, a un pas ben planer de Lleida, capital (entre 20 i 45 km.). Quan d'aquí a quatre dies les comunicacions transversals entre Pallars i Alt Urgell siguin un fet, gent que tindria molt més fàcil d'anar a la Seu, haurà de continuar baixant a Lleida. Els de Vallfogona de Riucorb tenen molt més còmode el viatge a Lleida que no a Tarragona... Val a dir que aquesta darrera situació era igualment conflictiva, amb signe geogràfic distint, en temps del poeta Francesc Vicenç García, el cèlebre rector de Vallfogona, car aleshores aquella parròquia pertanyia al Bisbat de Vic. Possiblement, però, dins l'agudesia dels canvis humans i socials d'avui, totes aquestes inconveniències que den accentuades.

Quan ens adonem que els dos bisbats de Lleida i de la Seu baixen del nord a sud molt paral·lels, hem de reflexionar que estan poc més o menys capiculats: Lleida puja fins als peus de l'Aneto, mentre conserva la cúria al sud. La Seu, amb els centres de de-

cisió i govern a l'ombra del romànic pirinenc, estén el territori fins al mig dels plans meridionals.

L'excentricitat de tres de les quatre capitals eclesiàstiques —car Tarragona és, també, absolutament perifèrica— no pot facilitar gaire les coses. Solsona hauria pogut ésser un bisbat poligonal, però l'estranya essa que fa per la Segarra, cap a l'Urgell, i fins al Segrià, el desfigura totalment. És un territori de dibuix ameboide. I dintre seu es repeteixen algunes de les disparitats caracterològiques que també incideixen en la «província» de Lleida: tarannà i geni de la gent del Pla d'Urgell ha de trobar tan distinta, psicològicament, la Solsona episcopal, com distant en tots els aspectes trobarà Lleida-capital-de-província un home d'Olius i de Clariana, que es comunica amb Manresa de forma natural. Adhuc aquest bisbat de Solsona, malgrat que la capital pertanyi, en l'esfera civil, a Lleida, fa, des de ponent, l'efecte d'un bisbat més «oriental»: els seus sacerdots, molts d'ells procedents de l'Alta Segarra i del mateix Solsonès, presenten, a l'oïda lleidatana, fins i tot una fonètica vagament allunyada.

És en l'àmbit, ho hem dit, de les accions de grups parroquials, de convivències, d'estudi, que la frontera entre bisbats pot deixar inconcluses actuacions altrament molt profitoses: quan, com s'esdevé sovint, una d'aquestes línies migparteix una zona de característiques humanes, i potser de tendències espirituals —en el sentit més ampli del mot— similars. Cas ben clar de l'Alta Ribagorça, la gent del Pont de Suert, de la Vall de Bohí, de la Ribera de Castanesa i de les Païls, que és una mateixa comarca, partida en tres bisbats: La Seu, Barbastre, i Lleida. Una unitat humana forçada, segons com es miri, a dur un ritme diferent. L'agrupament de l'habitatge, els costums; àdhuc, a voltes, les deixalles d'antigues devocions, apareixen, vulgues que no, lleument hipotecades per la impossibilitat inicial —sempre arranjable, és clar (no és qüestió de vida o mort)—, d'estendre l'acció a terres d'un altre bisbat, de completar l'estudi o les fonamentals dades, en funció d'una comarca natural, d'una vall, d'una alineació de poblacions paral·leles.

2. Els problemes derivats de l'allunyament dels centres parroquials de la Seu del Bisbat o de l'Arquebisbat, com també els

de la migpartició de comarques, àrees mercadanes, i fins i tot de poblacions paral·leles al llarg d'una mateixa via, però, no són tan aguts com els problemes, que també tenim a ponent, en l'ordre de les llengües naturals. Aquesta situació deriva dels límits de dos bisbats —Lleida i Tortosa— amb terres molt occidentals, de parla totalment castellana:

a) el bisbat de Lleida penetra en territori de parla castellana i deixa enfora, per una altra banda, alguna clapa de parla catalana (ben poques poblacions, certament: Mequinensa i alguna de la Ribagorça);

b) el bisbat de Tortosa deixa enfora del seu terreny territoris de parla catalana, a benefici —passeu-me el mot— dels bisbats de Saragossa i de Terol.

En efecte, el bisbat de Lleida, allargat pràcticament fins a la Vall d'Aran, té una línia de nord a sud que podeu traçar al mapa seguint els pobles d'Açanui, Sant Esteve de Llitera, El Torricó, Saidí, Vilella de Cinca, Miralsot o Torrent, a ponent de la qual la parla és castellana: ho és a tota la ribera del Cinca, deixant de banda els pobles esmentats; a la Vall de l'Alcanadre; i s'endinsa cap als Monegros, els Llanos de Cardiel al Sud i l'Ebre. A llevant, doncs, d'aquesta línia, hom parla català, ben bé de modalitat lleidatana o ribagorçana.

Al mateix temps, per la banda nord-oest, el bisbat de Lleida deixa enfora, com dèiem, les Païls, Castanesa, Beranui... pertanyents al domini lingüístic català. Són, però, pocs i força despoblats.

Semblantment a aquest problema, però amb una repercussió humana més forta, el bisbat de Tortosa —i ho adduïa per augmentar la llista d'aparents irregularitats—, no comprèn territoris com els de Vall-de-roures, Cretes, La Torre del Comte, i Arenys de Lledó, pertanyents al bisbat de Terol; ni Calaceit, Maella, Massalió o Favara, pertanyents a l'Arquebisbat de Saragossa.

3. Dins del bisbat de Lleida, la convivència de les dues llengües es manifesta a la capital i a la ruralia. A la ruralia més occidental, domina, naturalment, el castellà. En una ruralia a ponent de la capital, (però pròxima), també, pel fet que després esmentarem.

Dins de la ciutat la convivència de les dues llengües és conseqüència: a) en primer terme del fet que tota gran ciutat té un percentatge fort de no-catalans (a Catalunya cap al 38 per 100 en xifres globals, i això no pot menystenir-se); b) en segon terme pel fet que la consciència de «frontera», de «terra de marca», ha pogut ésser intensificada durant un bon període d'anys, i intensificada unilateralment; àdhuc les manifestacions pietoses del post-triunfalisme arribaren a penetrar en masses de la població, amb la inevitable seqüela de fórmules externes.

El fet que, en una ruralia pròxima, però a ponent, predomini la llengua castellana en les manifestacions d'església, no té una explicació de dominància social, car la gent de la Llitera i del Baix Cinca parlen ribagorçà o varietat lleidatana a seques; les raons són unes altres. Ultra la frontera lingüística, pel mig del bisbat de Lleida, hi passa la frontera administrativa provincial. Veureu, aleshores, que, sistemàticament, la predicació i l'administració sacramental tenen, en aquelles comarques on la parla natural no és la castellana, el vehicle del castellà, fins en casos en què els sacerdots siguin de parla catalana. Possiblement també contribueixen a això dos altres fets: la consciència, difosa, però pervadent, entre els habitants de La Llitera i del Baix Cinca, de la seva condició de «dialectals», i llur respecte per la llengua oficial; i també la seva condició, ben sentida, d'aragonesos, regionalment aragonesos. O sigui, que a Albelda o a Tamarit, la llengua de comunicació del sacerdot en tant que oficiant, amb el poble, és la castellana. Ignorem si algun sacerdot ha provat d'introduir-hi la llengua del poble: possiblement només el mateix poble l'admetria després de reeducació, i encara, lògicament, en la varietat local, no pas segons Fabra.

Afegim que el seminari de Lleida es nodreix en bona part durant la primera meitat del segle XX de seminaristes procedents de terres aragoneses. Els darrers trenta anys han estat de total educació en llengua castellana.

Aquestes darreres situacions esmentades, doncs, no corresponen al fet d'unes fronteres entre bisbats, sinó d'unes fronteres lingüístiques en el si d'un mateix bisbat, cas únic, pel seu abast, a Cata-

lunya. Pensem que Tortosa, en realitat, té el límit occidental pràcticament a la frontera provincial amb Terol, mentre que al bisbat de Lleida la frontera provincial recorre totalment el mapa diocesà, amb desigual partició, és a dir (com a afirmació última), amb més terres administrativament aragoneses que no catalanes, encara que la densitat d'habitants, per raó de la capital, sigui més forta a la zona catalana, superficialment més reduïda.

A la ciutat de Lleida el bisbat té 15 parròquies, 100 a la resta de terres de la província, i 100 més a la província d'Osca.

Anem a les conclusions bonhomioses. Aquest escrit pretenia de posar de manifest una situació sobre la qual un dia o altre caldrà treballar en sentit rectificatiu, mentre la paraula bisbat comporti una càrrega de territori al qual el zel confereix perfils molt destacats. Els territoris dels bisbats, establerts en molts de casos en temps de lluites i de croades, tenien al seu origen un sentit de domini tant com d'administració de la Paraula i del Magisteri als diocesans: hi anava involucrada una teranyina de censos, drets, emfiteusis, senyories, benifets, donacions, rendes, etc., que explicaven la resistència a modificar límits, o a perdre un sol pam de terreny. Avui és ben clar que el terreny només compta en tant que s'hi belluga, hi viu, hi estima i hi mor, una engruna d'humanitat.

En un temps de tants de canvis, en recerca d'un exercici de sinceritat les vint-i-quatre hores del dia, en actuació de servei, cal que aquest servei pugui ésser fet amb les màximes garanties d'eficàcia, de rapidesa i d'informació mútua. El naixement de pols industrials, el canvi de signe dels mercats, la secularització de molts de signes fan preveure una racionalització del trenat físico-administratiu de l'Església.

Finalment, la més exquisida prudència, no hauria d'estar en oposició a la conservació del signe espiritual —signe i camí— propi dels homes d'una terra, per raó natural: la llengua. Encíclicques ho diuen i la raó ho evidencia. Els conflictes lingüístics dins d'un mateix bisbat no haurien d'arribar a produir-se. Però poden, precisament, per aquell «exercici de sinceritat» arribar a fer-se fins i tot

efervescent, i barrejar-s'hi tota una càrrega de diferències socials, de promocions arrítmiques, d'humiliacions històriques...

Preguntem-nos, al més desapassionadament que podrem: són del tot racionals, lògics, a les acaballes del segle XX, els límits geogràfics actuals dels bisbats?

Josep Vallverdú (Lleida)

quatre vents

Un document sobre l'afer concordatori

El tema del Concordat no ha perdut pas encara la validesa. Ara: escriure un article sobre els seus diferents aspectes pot reiterar conceptes ja prou coneguts. Per aquest motiu hem optat per traslladar als «Quaderns» una presa de posició elaborada per uns cristians de Barcelona.

Resulta que, amb motiu de la darrera assemblea plenària de l'episcopat espanyol (del 15 al 20 de febrer d'aquest any), diferents

grups de cristians de Barcelona van fer arribar a l'arquebisbe de Tarragona, com a president de la Conferència dels bisbes de les diòcesis catalanes, i per mitjà d'ell als altres bisbes de Catalunya i a tots els membres de la Conferència episcopal espanyola, una carta-document en la qual expressaven el seu pensament sobre l'afer concordatori, pensament que era de disconformitat respecte al

pacte concordatari entre la Santa Seu i el Govern espanyol (vegeu «Serra d'Or», març pàg. 10). Entre aquests grups, hi figurava el de la parròquia de Sant Medir, que, després d'una breu assemblea celebrada el dia 14 de febrer, va decidir d'adherir-se al mateix document que havien signat ja altres grups i altres parròquies de Barcelona, i originalment el Grup cristià de drets humans.

El grup de Sant Medir, però, va proposar-se de continuar l'estudi sobre la base d'un material que havia preparat l'equip organitzador, en el curs d'una assemblea que va tenir tres etapes: primera aproximació al tema i discussió d'aquest, al matí del diumenge 28 de març; formulació d'esmenes en reunions dels 7 equips, integrats per unes 10 persones cadascun, celebrades al marge del local de l'assemblea conjunta; i, últimament, dins l'assemblea conjunta, continuada el diumenge, 25 d'abril, elaboració final i votació del text.

L'assemblea, a més a més, va prendre per unanimitat l'acord de fer circular el document aprovat i fer-lo arribar als destinataris més responsables dintre l'Església.

Reproduïm a continuació el text central del document preparat, estudiat, debatut, corregit i aprovat pels cristians congregats a la parròquia de Sant Medir.

1. Considerem que el fet de les relacions concordatàries entre la Santa Seu i l'Estat espanyol constitueix una de les causes que

han contribuït de manera més decisiva a desfigurar la imatge de l'Església entre nosaltres. Ha presentat una Església molt vinculada al poder polític; ha donat dels bisbes una visió de funcionaris de l'Estat, cosa que ha portat com a conseqüència l'allunyament o el distanciament de molts fidels; ha ocasionat un contrates-timoniatge sobre un gran nombre de ciutadans, que han vist com l'Església s'aprofitava del poder polític per tal d'exercir coaccions que repercutien en el dret civil a la llibertat religiosa i en l'exercici d'altres drets, etc.

2. No podem compartir els motius que, segons sembla, inspiren les gestions per a un nou pacte concordatari. No podem fer nostres les intencions dels qui volen continuar controlant l'expressió alliberadora i evangèlica de la fe i prosseguir cercant l'aval de l'Església (...).

D'altra banda, tampoc no podem fer nostres les intencions de la Santa Seu, que desitja continuar sostenint-se sobre la força i el poder polític, de cara a dur a terme la missió de l'Església, la força de la qual es troba, i cal trobar-la només, en el Senyor, tal com ho ha manifestat el Concili amb documents tan clars com la Constitució «Lumen gentium», la «Gaudium et spes» i la Declaració sobre el dret civil a la llibertat religiosa.

Per tot això, manifestem el nostre malestar en veure que altra vegada la jerarquia i la Santa Seu volen continuar, segons sem-

bla, unes relacions concordatàries, tot i que nosaltres més aviat esperàvem, i esperem encara, un gest per part de l'Església, que comportés, o que comporti, un reconeixement sincer dels errors comesos.

3. **Ens adonem que el Concordat, al marge d'altres consideracions, recolza de fet sobre unes bases inadmissibles, tant pel que fa a l'aspecte doctrinal, com pel que fa a l'aspecte sociològic.**

Les bases doctrinals del Concordat no són conciliables amb els textos del Concili Vaticà II, els quals defineixen i presenten

- a) la naturalesa i la missió de l'Església;
- b) les característiques de les seves relacions amb les comunitats polítiques;
- c) el significat del moviment ecumènic;
- d) el diàleg i les relacions amb les altres expressions religioses de la humanitat;
- e) el diàleg amb els no creients;
- f) el dret civil a la llibertat religiosa; etc.

Les bases sociològiques del Concordat, les trobem errònies i injustificades. No veiem, per exemple, com es pot confondre el fet d'una majoria batejada amb una majoria catòlica; no veiem com es pot considerar uniforme el grup catòlic, si no ho és; ni veiem tampoc com es pot prescindir dels altres ciutadans.

4. **Volem manifestar que els problemes afectats pel Concordat han de rebre un tractament pasto-**

ral i, al mateix temps, una consideració que estigui d'acord amb la sensibilitat de cada moment i, per tant, no en forma concordatària.

En dir això, pensem, entre altres, en els punts següents:

a) el matrimoni. El matrimoni sacramental ha de tenir totes les garanties de llibertat. Per tant, el matrimoni civil, amb plena validesa pel que fa als efectes civils que reconeix la llei, no ha de comportar cap condició religiosa que discrimini o coaccioni els ciutadans;

b) l'ensenyament religiós. L'ensenyament religiós no pot ésser equiparat de cap manera a una assignatura d'estudi; cal efectuar-lo d'acord amb la responsabilitat dels creients; i no s'ha d'apuntalar sobre cap mena d'obligatorietat garantida per l'estat;

c) l'economia de l'Església. L'Església, com a tal, no ha d'acceptar cap ajut econòmic de l'Estat, ja que això condiciona plenament la dependència entre l'una i l'altre. De fet, hi ha possibilitats per a donar resposta a aquest punt des de la mateixa Església (contribució dels cristians, recursos econòmics actuals de l'Església, treball dels sacerdots, etc.);

d) la designació de les persones responsables de la comunitat cristiana. En aquest camp una plena llibertat de l'Església ha d'ésser exercida i reconeguda, no amb afirmacions de paraula, sinó de veritat. Alhora, cal cercar urgentment camins de solució per tal que una legítima participació de tot el poble de Déu en l'elec-

ció dels propis pastors passi a ésser un dret efectivament exercit. La designació dels pastors cal que deixi d'ésser d'una vegada tant un afer polític com una negociació de Cúria;

e) estatut i funcions de clergues i de religiosos. Els clergues —bisbes, preveres, diaques—, i els religiosos no han de gaudir davant la societat civil de cap situació de privilegi ni de cap estatut especial. Com els altres ciutadans, han de reivindicar els drets i les llibertats que els pertoqueu com a tals dintre la comunitat política; ni més ni menys. Les funcions del clergat i dels religiosos dins certs organismes oficials —exèrcit, presons, etc.— han d'ésser exercides amb criteris exclusivament pastorals i no amb els criteris que utilitza l'Administració.

5. Trobem inacceptable, dins l'esperit de l'Evangeli, l'estil diplomàtic que empra la jerarquia eclesiàstica en el tractament de l'afer concordatari; estil, d'altra banda, que fa que les comunitats locals de l'Església s'inhibeixin de donar resposta a fets que els pertoqueu i traspassin els afers a la Santa Seu, on la consideració queda més bloquejada a causa de la perspectiva internacional que ella assumeix.

No admetem el fet que es vagin efectuant les «negociacions» al marge de la informació i de la participació de la comunitat cristiana.

Ens desagrada que la Conferència episcopal espanyola hagi declarat matèria reservada un tema que ens afecta tant de prop, i que la Santa Seu hagi aprovat pràcticament aquesta decisió de la Conferència.

Ens dol que les tímides manifestacions de l'opinió pública dels ciutadans, creients o no creients, es vegin pràcticament ignorades per part dels bisbes del nostre país i per la Conferència episcopal en el seu conjunt.

6. Ens espanten el seguit de repercussions que la sola possibilitat d'un nou Concordat va causant sobre els creients i sobre els no creients.

Sobre els creients catòlics, concretament, la distància entre el poble i els bisbes s'accentua de tal manera que el risc d'una ruptura de comunió dins l'Església es va fent molt real.

Sobre els no creients, l'hostilitat o bé la indiferència, tan acusades al nostre país, respecte a l'Església, es van intensificant.

El procés de descristianització que afecta sobretot la joventut, el món obrer i el món intel·lectual es veu accelerat.

Més encara: a molts homes, ja prou escarmentats, se'ls afegirà un nou escarment.

7. Preveiem, basant-nos en l'experiència actual, que un nou Concordat augmentaria la dissociació que sofreix la nostra fe, entre viure units a l'Església, com a realitat de salvació en Jesucrist, i sen-

tir-nos deslligats de les imatges de què oficialment va revestint-se en diferents aspectes.

Som ben conscients que, entre la fe i els comportaments individuals i col·lectius dels cristians, hi ha sovint dissociacions inevitables. Ara: considerem que aques-

tes dissociacions, no les hem d'admetre i encara menys de consagrar-les a través d'actituds oficials de l'Església. I creiem que el Concordat equival a oficialitzar unes imatges que augmentarien les dissociacions sovint dramàtiques de la nostra fe.

Subscriptors i amics de «Correspondència»

a Montserrat

Els dies 12 i 13 d'abril —dilluns i dimarts de Pasqua— es va escaure a Montserrat una trobada de subscriptors i d'amics de la revista «Correspondència».

Hi participaren prop de dues-centes persones, entre laics i preveres, de totes les diòcesis catalanes i fins i tot de València. La diversitat d'assistents —per raó d'edat, de sexe, de procedència, de mentalitat...— no treia una certa homogeneïtat de base, en la línia d'aquella revista. Va ésser una bona ocasió per a descobrir l'estat d'ànim actual d'un ampli sector de la nostra Església, que es mou entre el centre i la contestació, i entre els més joves i els de quaranta i tants anys...

El tema central va ésser el balanç de l'Església de Catalunya

d'aquests darrers anys, amb vista a descobrir camins per al futur. En dues ponències, mossèn Joan Carrera i mossèn Casimir Martí analitzaren el procés seguit pels sacerdots i pels laics, respectivament. Després el pare Girardi donà una conferència més àmplia sobre les relacions entre la salvació cristiana i la revolució social. Així entrava a fons en l'aspecte més viu de l'evolució seguida fins ara i aclaria les condicions indispensables del progrés futur.

Les intervencions foren nombroses i diverses. Juntament amb el treball per grups, constituïren la part més viva de la trobada. S'hi digueren moltes coses... Com és natural, les posicions més extremes despertaven més expectació i, tal vegada, fins arribaven a crear una imatge falsa de l'opi-

nió de la majoria de participants. Particularment els de les diòcesis més poc urbanes ens semblen una mica marginals o perplejos. La voluntat de no centrar-se, en aquestes ocasions, en els problemes barcelonins, ja és sincera i decidida, però encara no aconseguix reeixir.

En acabar, mossèn Jaume P. Sayrach presentà la síntesi que havia elaborat l'equip responsable i que transcrivim seguint els nostres apunts particulars, perquè ens sembla prou significativa, i sense fer-la nostra ni rebutjar-la; per això mirem d'ésser fidels a les seves mateixes expressions.

1. *Aquestes Jornades, han estat un èxit? Podria semblar-ho. Però notem que els participants no han estat pas massa (s'ha arribat a les dues-centes persones, als moments-punta) i encara poc representatius de l'Església de Catalunya: hi han mancat laics, joves, capellans molt preocupats, i marcats, per la qüestió social. Però l'assistència, ho podem dir, ha respost a l'abast de la crida, feta als subscriptors i als amics de «Correspondència»: dels 900 subscriptors, n'hi han participat 150.*

Apuntem, com a palliatiu que les dates —diumenge i dilluns de Pasqua— han dificultat una assistència més nombrosa.

*Notem, així mateix, l'absència de la Jerarquia. N'hem rebut dues cartes, és veritat. Per, no ha pu-
jat cap dels nostres bisbes. L'oca-*

sió, tanmateix, era bona per a fer-s'hi presents.

2. *Quines són les actituds de fons que ens ha semblat copsar entre els assistents aquests dos dies? Podríem sintetitzar-les en les següents:*

a) *un desig de trobar-se. D'uns anys ençà ens hem separat més que no pas unit. «Correspondència», en ella mateixa, acull i dóna la paraula als qui volen escriure: el trobament correspon doncs a la seva mateixa dinàmica.*

Si girem la vista enrera ens adonem que «Cursos» i «Sectors» han mort. Per què, si eren uns intents d'unió i trobament des de la base? Perquè quan volem passar a l'acció, la diversitat de plataformes ens divideix.

Que «Correspondència» segueixi, doncs, el seu propi camí: la seva no-operativitat resulta avui positiva de cara al trobament;

b) *una presència de gent de per tot. S'ha posat de manifest el necessari respecte dels barcelonins envers els participants de les altres diòcesis. Ha augmentat el respecte mutu i la capacitat d'escoltar;*

c) *un sofriment davant la dificultat —o impossibilitat— del treball conjunt;*

d) *dues sotragades que han travessat l'assemblea i que corresponen a dues intervencions*

del diumenge particularment sentides:

—quin és el nostre compromís en la revolució, al costat dels oprimits i dels obrers?

—quina és la nostra actitud davant els capellans secularitzats i la seva no acceptació per les comunitats?; un d'ells ens hi va fer sentir la seva queixa amarga.

3. Pel que fa al contingut de les Jornades, el centràriem entorn de tres pols:

a) la fe:

—és el punt de partença comuna: som creients;

—és també un punt de recerca: què és; ens cal una reformulació de la fe a partir de la vida;

—ha estat objecte d'una queixa de part d'un grup juvenil: se'ns ha dit que hi havíem dedicat poca atenció;

b) la interpellació social i la problemàtica «política»:

—és la nota de fons que ha dominat les jornades;

—en aquest punt, alguns provinents de diòcesis més rurals s'han sentit desplaçats;

—d'aquí ha provingut una aguda crítica de la nostra fe i de la nostra institució Església: ens mirem l'Església des del món i comencem a problematitzar: què és ser capellà?, què es ser cristià?, què representen les parròquies?, què han d'ésser les comuni-

tats?, què és l'alliberament de l'home per a un cristià?

—d'aquí prové també un desànim entre alguns i una divisió entre nosaltres, que avui és ja invencible;

c) les actituds diferents davant la institució Església, que es dibuixen a partir d'una dificultat comunament sentida: el que en diríem «l'escàndol» de l'Església, la dificultat de viure la fe en l'Església com a institució:

—els partidaris d'una acceptació i d'una fidelitat, però amb una actitud de protesta i de reforma (ens sembla que ha estat la més majoritària);

—els que demanen el silenci de l'Església, per tal de consagrar-se a una acció amagada i en diàspora;

—els que desitgen cercar i construir una mena de «guerrilla» contestària;

per totes tres bandes hom desitja, doncs, una Església evangèlica i fidel a l'home.

4. Pel que fa a les propostes concretes d'acció, tot i que n'hi ha hagut alguna, no s'ha avençat pas massa

a) alguns proposaven de trobar-se amb vistes a la contestació i a la «reforma»:

—cal construir una plataforma d'acció col·lectiva?;

—seria hora de pensar en un «concili pastoral»?

b) uns altres han manifestat la seva por a tota acció col·lectiva:

- l'acció accentuarà encara les profundes divisions que ja existeixen entre nosaltres i que potser només es troben als inicis;
- com podem parlar d'un concili pastoral quan la jerarquia es troba tan lluny de nosaltres i tan contra nosaltres?
- c) no seria, però, necessari —de-
manaven alguns— un troba-
ment mínim, si més no per a
assegurar el contacte entre
nosaltres?
5. Què en queda doncs d'aques-
tes Jornades? Gosarem sintetitzar-
ho en aquestes dues afirmacions:
- a) el que cadascú ha descobert
com a línia d'acció des de la
seva pròpia plataforma: la cri-
da de la fe, la crida de l'ho-
me, el dolor pel pecat de l'Es-
glésia;
- b) un comú sentiment: l'estripa-
ment de la unitat; ens ado-
nem que el procés de divisió
és molt avançat ja entre no-
saltres; avui ens és molt di-
fícil d'unir-nos, els qui creiem
en el mateix Jesús; aquest
sentiment, ens l'enduem com
una ferida que ens fa sofrir.

D'ací i d'allà

Han estat publicats els resultats de l'enquesta al clergat de les vuit diòcesis catalanes.

A Tarragona s'han recollit 175 respostes sobre 248 capellans (70 %), a Barcelona 673 sobre 1.078 (62 %), a Lleida 146 sobre 212 (68 %), a Solsona 151 sobre 197 (76 %), a Tortosa 157 sobre 170 (92 %), a Urgell 175 sobre 240 (72 %), i a Vic 287 sobre 486 (61 %, que puja a 70 % si s'atén, només, als diocesans residents al bisbat).

A més de la distribució per grups d'edat, cada bisbat dona com a punt de referència el percentatge global de tot Espanya i, alguns, el de Catalunya. Aquestes xifres van precedides, en general, d'un primer assaig d'interpretació global; és de destacar, en aquest sentit, el bisbat de Lleida.

També cal assenyalar que el bisbat de Vic no ha seguit l'enquesta general, perquè havia començat, amb anterioritat, una vasta recerca sòcio-religiosa, el primer volum de la qual apareixia fa uns mesos (vg. P. Q. de P. n.º 5, pàg. 75-78). El que fa referència al clergat és un llibre de 139 pàgines: «El clergat de Vic» (St. Just, 1 Vic. - Estudis sòcio-pastorals).

Diguem, per acabar, que tret dels bisbats de Lleida i de Tortosa, els altres publiquen aquests resultats en català (a Tarragona

és en català la introducció i en castellà el text de l'enquesta).

«Havent-nos reunit els delegats de la Facultat de totes dues Seccions, hem cregut convenient de fer-los arribar les nostres opinions i els nostres desitjos, amb el convenciment que serem escoltats i que obtindrem una resposta».

Així comença una comunicació adreçada «al Consell de la Facultat de Teologia de Barcelona» datada el dia 2 de maig i que, posteriorment, ha estat multicopiada.

«Els nostres desitjos es centren en els punts següents:

1. Participació dels estudiants en tots els nivells de la gestió de la Facultat (...).

2. Títols acadèmics i estudis en la formació sacerdotal: Reconeixem plenament el caràcter autònom dels estudis de teologia (...) i que aquests han de ser el centre de l'activitat de la Facultat. Però observem també que hi ha estudiants de la Facultat que només ho són (...) per poder arribar al sacerdoci (...).

Demanem que la Facultat ofereixi els seus serveis, persones, etc., per resoldre satisfactòriament els possibles problemes plantejats pels seminaris i les ordes religioses de cara a la formació teològica dels futurs ordenands que no aspirin a cap títol acadèmic. Creiem que aquest és un problema real que ha d'ésser

entès i resolt com a servei a l'Església.

3. Llicenciatura (...).

4. Unitat de la Facultat. Veiem absolutament imprescindible la unitat de la Facultat. En primer lloc, a causa del servei que ha de prestar la Facultat a l'Església catalana; en segon lloc, a causa de la insuficiència de professorat competent, constatada en totes dues Seccions; a causa també de la disminució progressiva del nombre d'estudiants i de les dificultats econòmiques que representa mantenir dues Seccions.

Només es podrà arribar en aquesta unitat, tan afirmada sobre el paper, si en totes dues Seccions hi ha realment la voluntat d'arribar-hi. Caldrà deixar de banda tots els prejudicis que la història llunyana i d'aquests tres últims anys ha anat acumulant. També serà necessari prescindir dels privilegis que es volen mantenir i de totes les raons de prestigi que es puguin esgrimir.

En resum, creiem que, si realment volem, ens serà fàcil aconseguir aquesta unitat. Per això ens permetem de presentar uns passos concrets que, acompanyats d'un canvi d'actitud per totes dues parts, aniran ajudant-la (...).

Davant el pròxim enderrocamment de l'edifici del Seminari de Barcelona i la pèrdua de vigència de les raons que van motivar la permanència de la Secció de St. Francesc de Borja a l'actual edifici de la Companyia de Jesús a St. Cugat (eventual integració a la Universitat Autònoma de Barce-

lona), creiem que és necessari plantejar el problema de tota la Facultat i no d'una Secció. Mentre es tira a terra i es construeix, es podrien ja col·locar les dues Seccions al mateix edifici (St. Cugat, Balmes-Rosselló, o algun altre lloc adequat de Barcelona).

«Ens trobarem a Montserrat per a continuar el nostre treball i el nostre esforç per tal de fer una mica millor i més cristians els nostres pobles i la nostra terra». Amb aquestes paraules el «Full Informatiu» del moviment comarcal adult es referia a la IV Jornada de dirigents que havia de celebrar-se el 18 d'abril.

Hi assistiren més de dues-centes persones, entre laics i consiliaris. El tema de reflexió (preparat ja amb temps a pobles i a viles) era: «L'amplitud i la influència de la cultura en el món dels pobles». La paraula «cultura» hi era entesa en la perspectiva ampla de realització plena de la persona, més enllà d'un aplec de coneixements.

La Jornada fou oberta amb una excel·lent exposició de Mn. Oriol de Vic i continuà amb treballs per grups integrats amb gent de comarques diferents. Una síntesi final, unes paraules dels dirigents catalans i dels espanyols i la celebració de l'Eucaristia, en foren la conclusió.

En baixar de la muntanya, tots semblàvem estar d'acord amb el Pare Abat (que assistí a bona part del treball) quan ens deia que, a desgrat de la seva modèstia, el Moviment representa una alenada

d'aire fresc i una esperança, i ens exhortava a estar atents al do de Déu.

El «Secretariat d'Universitaris cristians» va organitzar durant els dies 8 i 9 de maig la seva tercera Assemblea sobre el tema «El cristià en el context político-social». La reunió va tenir lloc a les Escoles Pies d'Alella, amb una assistència global de 200 estudiants.

La temàtica va ser tractada a distints nivells i d'acord amb una metodologia que pot ser vàlida com a mètode de reflexió massiva. Partint de la solidaritat com una de les bases prèvies al testimoniatge de la fe, vam analitzar la teoria de la sacramentalitat per veure com hi responem des de la nostra situació d'homes de fe. En aquest punt ens va ajudar Mn. Rovira Bellosó amb la seva exposició sobre el sagrament. Tot seguit vam celebrar l'Eucaristia.

El treball dels grups va anar encaminat a fer-nos veure el nostre nivell en el terreny de la solidaritat amb els homes.

El diumenge vam dedicar el matí a escoltar una sèrie de testimoniatges sobre la reincidència de la fe en les pròpies opcions de cara a viure el cristianisme, i a una anàlisi de l'exigència evangèlica pertocant a la nostra presència en el món.

Vam dedicar la tarda a una exposició i a les aportacions personals sobre el paper profètic de l'Església enmig de tantes situacions colpidores pels homes del nostre temps.

La darrera part de l'Assemblea va consistir en una valoració del treball del Secretariat al llarg d'aquest any i a traçar les seves línies d'acció de cara a la pròxima temporada; els nostres esforços s'adreçaran més a un treball de comunitats de Facultat, amb les seves pròpies trobades i exigències, que no pas a accions col·lectives; conservariem, d'aquestes, les Celebracions de l'Eucaristia, la Convivència de Setmana Santa i un possible servei de Documentació.

A l'Assemblea va assistir-hi el Bisbe auxiliar Mons. Josep Capmany i el Secretari europeu de la «World Student Christian Federation».

Tarragona

Amb una carta-circular, datada a Tarragona, el 27 de març de 1971, el senyor Arquebisbe invitava tota la clerecia a concelebrar amb ell la Missa Crismal, a la Catedral, el dimecres sant, a 2/4 de 8 del vespre.

«Serà un pas més, deia el Dr. Pont i Gol, en la vinculació d'amistat fraterna que, amb pas ferm i gràcies a Déu, va naixent entre nosaltres a mida que la nostra coneixença es va fent més real.»

Malgrat la poca anticipació amb què es va saber, bastants sacer-

dots de fora la capital van acudir a aquesta crida.

Es un gest senzill, però dóna a conèixer la pregona convicció del nou Arquebisbe de constituir-se en signe vivent d'unitat i de sincera fraternitat entre tots.

En aquesta línia d'obertura a tothom, amb especial atenció als marginats, podem fer notar dos fets més:

—després de prendre possessió, una de les primeres coses que va fer, fou agafar contacte a base d'un diàleg cordial amb cada un dels sacerdots diocesans secularitzats o en vies de secularització;

—el dia 14 de març i a l'hotel Roger de Llúria de Tarragona, assistia en un dinar-homenatge a Mn. Muntanyola, biògraf del cardenal Vidal i Barraquer.

La majoria dels 150 assistents eren gent marginada políticament. La presència i el parlament del Dr. Pont i Gol en aquest acte, ple de simbolisme, va despertar l'esperança que el seu pontificat enllaçaria directament amb el del Cardenal Vidal i Barraquer.

De cara a canvis de persones o a nomenaments importants a la Diòcesi, hi ha un cert compàs d'espera.

Han estat confirmats en els càrrecs, encara que d'una manera provisional, els qui ja els tenien en el pontificat anterior.

Un dels càrrecs tradicionalment importants que el senyor Arquebisbe ha trobat vacant és el de Prior-Arxiprest de Sant Pere de Reus. Sembla que no vulgui

anar de pressa a proveir-lo, encara que això comenci a neguitejar alguns sectors tradicionals. En canvi, sembla que s'obri pas la idea de la conveniència pràctica de nomenar un vicari episcopal per a coordinar tota la pastoral de Reus i fins i tot de tota la comarca del Baix Camp, càrrec que no caldria que coincidís en la persona del Prior de Sant Pere de Reus.

A mitjan d'abril ha fet el primer nomenament important. Ha designat el canonge Mn. Joan Aragonès i Llaveria per a ocupar la vicaria episcopal de la fe i de l'ensenyament, que havia deixat vacant Mn. Joan Martí, en ésser nomenat bisbe d'Urgell. És simptomàtic que aquest primer nomenament tingui, com era d'esperar, un marcat signe d'obertura.

A nivell de diòcesi van continuant relativament bé els grups de treball preparatori per a l'assemblea conjunta de bisbes-capellans. L'assemblea diocesana està projectada per a primers de juliol.

Cal notar que l'Escola de Teologia que funciona conjuntament a Reus i a Tarragona, va donant el curs programat de lliçons i de taules rodones als diferents grups formats. El 20 i 21 d'abril van donar, fora del programa, dues interessants conferències sobre el Concordat i la seva problemàtica actual, el P. Diez Alegria i el Sr. Antoni Bascompte.

«Preguem germans» és el títol de la primera exhortació pastoral que el nou

arquebisbe envia «als estimats diocesans, clergues i laics, de l'Església de Tarragona» el 27 d'abril de 1971, «festa de la Mare de Déu de Montserrat, Patrona del Principat de Catalunya».

Hom hi remarca un llenguatge planer, clar i directe, a la qual cosa ajuda l'ús de la llengua del poble —que semblava, fins ara, privilegi i glòria del Dr. Ramon Masnou, bisbe de Vic, el qual es sentirà content de veure's recolzat i seguit pel metropolità.

El Dr. Pont hi fa una exhortació a la pregària —individual, en grup i litúrgica— en aquest moment diocesà. N'extraïem només les ratlles comptades que dedica a descriure'l:

«...he trobat persones i grupsangoixats i problematitzats, tant de clergues com de laics; he trobat tensions i dissensions que poden trencar la caritat i la unitat; he trobat en molts un allunyament entre l'Evangeli i la vida; he trobat recels envers l'eficàcia de l'acció de l'Església i envers la mateixa Església; he trobat grups atrinxerats en velles fronteres... Naturalment tot això al costat d'una gran riquesa d'elements positius i encoratjadors. Però els negatius hi són amb tota la seva negativitat.

»...és ara, i no es pot ajornar gaire més, que cal pensar i realitzar una estructuració pastoral de la diòcesi que, recolzada en la base, és a dir, en el cos de la nostra Església, permeti una àgil acceptació i eficàcia a la tasca i a les directives comunitàries. Aquesta estructuració és exigida per la

necessitat perenne de posar-se continuament al dia i de sintonitzar amb les altres diòcesis, sobretot amb les germanes de la tarraconense...»

A aquesta estructuració torna a referir-se, ara ja de manera més concreta, el 2 de maig en una «llettra oberta a tots els sacerdots», que titula «Caminant vers una pròxima primera assemblea diocesana», i en la qual insisteix en la co-responsabilitat bisbes-preveres: «compartiu amb mi la meva responsabilitat immediata en el servei ministerial de tota la diòcesi i, en la deguda proporció, la meva col·legial preocupació per totes les Esglésies (...). És per a mi un gran conhort i una encoratjadora esperança, puix (...) no estic sol ni en el planejar ni en l'executar. Els meus sacerdots estan al meu voltant, per ells sóc present en les diverses comunitats de fidels i en comunió amb tots ells he de viure els jorns d'angoixa i també les hores joioses pròpies de la nostra Església peregrina».

El Sr. Arquebisbe hi anuncia la pròxima constitució del nou Consell del Presbiteri —l'anterior va deixar d'existir amb el canvi d'arquebisbe— el qual es responsabilitzarà de l'Assemblea diocesana i comença a fixar calendari: fins a la primera setmana de juny, votacions del nou Consell del Presbiteri; durant la resta de juny el Consell prepararà els treballs de l'Assemblea, la qual serà «constituïda no solament per un cert nombre de delegats (...), si no per la participació de tots, o almenys

del màxim nombre possible de capellans», i tindrà lloc del 5 al 10 de juliol.

Aquestes votacions i aquesta assemblea ens diran per la seva participació el caliu que regna al bisbat de Tarragona amb el nou arquebisbe.

Lleida

3.500 enquestes distribuïdes, 565 contestades, 21 qüestions: aquestes són les xifres globals de l'enquesta parroquial feta el mes de març a les Borges Blanques.

Notem aquests resultats entre les coses interessants que una enquesta com aquesta permet de conèixer: el 72 % creu que els canvis de l'Església ajuden la fe; el 43 % opina que la retribució del capellà ha de venir dels fidels, el 42 % del seu treball civil i el 30 % de l'Estat; el 46 % creu que no té sentit batejar els nens si els seus pares no tenen fe, mentre el 38 % creu que sí; 41 persones (8 %) consideren que el baptisme hauria d'ésser administrat de gran i 43 (9 %) dels 11 als 15 anys; el 60 % opina que la gent es casa per l'Església per costum, mentre que el 20 % opina que ho fa perquè té fe, el 46 % creu que ho fa per dificultats legals i el 52 % diu que es miraria

amb bons ulls els casats només civilment (responen negativament el 33 %); el 18 % no aniria a missa el diumenge si no fos precepte greu, mentre el 60 % continuaria anant-hi; el 48 % diu que no troba, a la missa, amor i participació, el 34 % diu que sí; el 78 % considera que la fe ha de menar els cristians a un compromís actiu per fer un món més just; 94 persones (17 %) llegeixen sovint llibres de formació cristiana i 125 (23 %) revistes; el 56 % opina que la predicació ha de tocar, també, temes socials, polítics i culturals.

Com veiem els resultats són interessants i fan pensar. Els percentatges són trets sempre del total d'enquestes contestades (565), per bé que no tothom contesta totes les preguntes.

Aquesta enquesta va donar lloc a una Setmana de la Parròquia, en la qual van ser comentats els resultats i exposats uns temes generals de reflexió sobre els quatre grans capítols generals que l'enquesta inclouïa. Hi va assistir un promig d'unes 200 persones.

Barcelona

Tots els diaris de Barcelona publiquen el dijous sant, dia 6 d'abril, la nota següent:

«Ante la proximidad del Jueves Santo (...) nos vemos obligados a recordar que nadie debe introducir novedades en cuanto al ministerio de la comunión.

Por consiguiente, desautorizamos lo que a este propósito aparece escrito en una hoja que con el membrete "Centro de Pastoral Litúrgica" ha sido difundida entre los sacerdotes. Ni dicho Centro como tal ni ninguno de los que en él trabajan, con laudable intención y con muy buenos resultados conseguidos, puede dar normas ni señalar orientaciones que alteren lo que está explícitamente legislado por la autoridad de la Iglesia.

Estas leyes son muy claras y conocidas, como lo son también las facultades extraordinarias, promulgadas oportunamente en nuestra Archidiócesis, más allá de cuyos límites y precisiones nadie debe pasar, por propia iniciativa.

Barcelona, 5 de abril de 1971.

Marcelo, Arzobispo de Barcelona».

També el diari «Ya», de Madrid, en recollia substancialment el contingut.

La desautorització de l'Arquebisbe es refereix a unes ratlles aparegudes a «Missa dominical», publicació setmanal que edita el Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona, i que té un total d'uns 1.800 subscriptors, que són els únics que la reben. A les «Observacions pràctiques per a Setmana Santa» trobem, efectivament, en referir-se al dijous sant, aquestes paraules:

«La comunió avui (i a la vetlla pasqual) caldria que fos amb el pa i el calze. Recordeu que en cas d'aglomeracions està autoritzat que un laic ajudi a repartir la comunió. I potser (per aquests dies excepcionals, almenys en els llocs on ja és costum de combregar a la mà) no cal demanar tots els permisos... si hom no hi ha pensat a temps».

Al cap d'uns dies Mossèn Perarnau, en la seva col·laboració a «Tele-Expres» es permetia de puntualitzar la Nota de l'Arquebisbe.

El moviment de cristians adults del món obrer (A.C.O.), de Barcelona, va tenir com cada any unes jornades de convivència i de pregària durant la Setmana Santa passada. Més d'una quarantena de militants dels diversos grups i zones van participar-hi al casal del Papa Joan a Mollet del Vallès.

Les jornades estaven enfocades a intensificar la visió cristiana de la vida (personal i dels altres) i de l'acció en el món obrer, on els militants es troben posats per la participació en els mateixos problemes, la mateixa cultura i estil de vida, la convivència normal i el compromís temporal de cada u. El mètode de treball va seguir l'esquema de revisió de vida amb l'ajuda de qüestionaris i orientacions doctrinals. Hi va haver reunions de grup i reunions generals. Els punts concrets del qüestionari de les jornades van ser els següents:

1. Déu es preocupa del món amb nosaltres, de les persones que formen les nostres «comunitats naturals». Crist va fer l'experiència que el Pare es preocupava amb Ell del món. Nosaltres amb Crist també hem de fer aquesta experiència.

2. Jesucrist es preocupa de tots els homes i especialment dels més pobres. Jesucrist es preocupa de l'home en tots els seus aspectes, però dirigeix la seva intenció vers l'interior, vers el cor de les persones. Mirem com ho realitzen els militants del món obrer i en particular nosaltres com a cristians, els grups i el moviment d'A.C.O.

3. La Revisió de vida ens ha de fer descobrir Crist que actua en les situacions i en les persones. I ens ha de portar a revelar-lo als nostres germans. Quin desig tenim de revelar Crist als altres i quina importància hi donem?

Al costat d'aquest punt central van anar sortint els problemes i els fets de vida del militant. Va ser, per exemple, objecte d'atenció, el problema de la força o de la violència. Com per al cristià ha de quedar sempre clar l'amor a les persones i no l'odi. Però com això no treu la fermesa i la duresa enfront de les injustícies ni la legítima defensa, àdhuc per mitjans violents, davant l'opressió i la coacció estructural.

El ritme del treball va ser intens i va donar un sentit molt viu a la celebració de les accions litúrgiques de la Mort i Resurrecció de Jesucrist.

Aquestes jornades de Setmana Santa que cada any es repeteixen són una bona ocasió per reforçar l'esperit dels militants i de tot el moviment.

El P. Joan Leita ha estat expulsat de la Companyia de Jesús a rel de la publicació, sense censura eclesiàstica, del llibre «Antievangelí».

Pel que sabem —i l'interessat ho sabia a l'avançada—, s'ha seguit un procediment que la Companyia usa ben poques vegades: el Pare Provincial crida dos testimonis i procedeix davant seu. El P. Leita ha manifestat que pensava formular recurs contra aquesta decisió; tot sembla indicar, però, que, no havent fet encara els «últims vots», queda en una situació indefensa.

L'any passat el P. Leita havia estat a punt d'ésser objecte d'una mesura semblant a causa de la publicació d'un primer llibre, «El fonament irreligiós de l'Església», que havia obtingut el premi «Carles Cardó». Va veure's privat tanmateix dels cursets que havia de donar a la Secció jesuítica de la Facultat de Teologia.

El cas del P. Leita ve després de les secularitzacions dels jesuïtes Ramon Valls Plana i Valentí Fàbrega, de la mateixa Secció de Sant Cugat, els quals es van quedar sense les seves càtedres per aquest fet: no es tracta ja de la continuïtat en el ministeri, si no d'un problema de tipus professional i de difícil solució.

La nit del dissabte 1 de maig al diumenge 2, rètols ofensius per als capellans van aparèixer pintats a les façanes d'algunes esglésies de Barcelona.

Qui els va veure assegura que es tractava de bona pintura i que les lletres eren força ben fetes. Després els rètols van ser tapats no precisament pels mateixos encarregats de les parròquies; en un cas, almenys, sembla que ho van fer pel seu compte les patrulles municipals.

El diumenge següent, 9 de maig, un petit grup amb uniforme del requetè que havia pujat a Montserrat, va anar a la tarda, amb trompetes i tambors, fins a les portes de la Basílica, va entrar-hi, va endur-se'n publicacions i les va destruir a l'atri, al toc d'una marxa militar. Uns dies després la Junta Regional del Carlisme de Catalunya feia constar, a través dels diaris, que no tenia cap relació amb els autors d'aquells fets.

Tanmateix ha corregut insistentment la veu que amb ells hi anava un religiós jesuïta, que duïa boina amb borla morada.

Assenyalem encara en aquesta línia de violència que la nit del 6 al 7 va estallar un artefacte a la porta principal del convent dels caputxins de Sarrià i que la nit del 22 al 23 va ser incendiat, a Mataró, el cotxe de Mn. Joaquim Monasterio, rector de St. Josep.

«La Iglesia no trata de eliminar nada de lo que la fecha histórica del 1 de mayo tiene de profundo y urgente sentido. — La realidad del salario nos descubre un mundo de inseguridad y sufrimiento. — No es lícito que se transformen en conflictos de orden público reclamaciones justas de los trabajadores».

D'aquesta manera subtitulava «El Correo Catalán» del dia 29 d'abril una exhortació pastoral de l'Arquebisbe de Barcelona amb motiu del primer de maig: «Un examen de les responsabilitats socials a la llum de la fe», que publicava tota la premsa local.

Es tracta d'un document del qual tenia coneixement previ l'equip de govern (bisbes, auxiliars i vicaris episcopals) i que es caracteritza pel seu caràcter obert i realista; el seu mateix llenguatge, planer i sobri, el fa particularment entenedor i encertat en aquesta avinentesa.

El diumenge següent, dia 2 de maig, al vespre —en la seva habitual aparició televisiva— el Sr. Emilio Romero s'hi referia explícitament en termes inequívocs de censura i amb l'estil peculiar a què ens té acostumats.

«Ya», de Madrid, comentava al cap de pocs dies: «espanta la veritat?».

El dia primer de maig, «La Vanguardia» publicava íntegrament una extensa «Nota pastoral» sobre les primeres comunions, signada igualment pel Sr. Arquebisbe, Dr. González.

En llegir-les, han estat molts els que han experimentat una veritable sorpresa pel fet de no trobar-les prou coherents, tot i citar-les, ni amb la Instrucció pastoral del 22 de gener del 69 ni sobretot amb les «Orientacions» que, en continuïtat amb aquella i aprofitant l'experiència del Secretariat diocesà de Catequesi, donava la Vicaria de Fe i Ensenyament el març de l'any passat (But. of. p. 102-105).

No és doncs estrany que molts pastors s'hagin trobat sobtats pels termes en què l'Arquebisbe hi parla de vestits i túniques i per afirmacions generalitzades sobre el desig dels mestres a col·laborar en la preparació dels infants, essent com és ben sabut que aquesta unanimitat no existeix avui a Barcelona.

Algun membre del Secretariat diocesà de catequesi ha comentat que no sabia res de l'aparició d'aquest document ni del seu contingut.

Menorca

El mes d'abril van tenir lloc a Mahó i Ciutadella —les dues puntes i les dues capitals de l'illa de Menorca— unes xerrades sobre el tema general: «On va l'Església».

Van parlar-hi Mn. Josep Perarnau (Castelló), el P. Oliver (Ma-

llorca), Mn. Fabré (Menorca) i el Sr. Bisbe Moncades.

Va sobtar als observadors —en particular als capellans i seglars que treballen de manera més compromesa en l'animació i la renovació de la vida cristiana a l'illa— la propaganda massiva que va preparar i envoltar la celebració d'aquestes conferències, d'un estil al qual darrerament hom estava sortosament desavesat. Igualment els seglars dels quals havia partit la iniciativa i el tipus d'assistents que va recollir, que anaven més bé a cercar confirmació a una manera immobiliària de veure les coses. La hi van trobar?

El dissabte, dia 8 d'abril, tenia lloc a Ciutadella una reunió important.

Van trobar-se una vuitantena de persones (religiosos, religioses, laics i capellans) amb la presidència del Sr. Bisbe i amb la direcció del P. Torelló, jesuïta, per estudiar el problema dels col·legis d'ensenyament de l'Església.

Aquests col·legis són dirigits pels PP. Salesians (Ciutadella), pels Germans de la Salle (Mahó i Alaior), per les religioses de l'Ensenyança (Ciutadella), de la Consolació (Mahó), Paüles (Mahó), Francescanes (Ciutadella, Ferrières i Mercadal) i Sagrats Cors (Mig-jorn).

Donarà idea de la importància d'aquesta trobada el fet que el Sr. Bisbe restés a l'illa en comptes d'acudir, a València, a la Consagració dels bisbes auxiliars.

Urgell

Si cal dir quelcom del bisbat d'Urgell en aquest moment, no podem seguir pautes clàssiques. Els esdeveniments són pocs per a conjunimar una crònica «more solito».

Els primers passos del Bisbe sobre el mapa diocesà permeten d'endevinar una tècnica senzilla i, creiem, eficaç per a posar fil a l'agulla.

Són contactes, aquí i allà, de relació informal —com es diu avui— amb el clergat. També alguna visita a parròquies de la rodalia, a conèixer algun sacerdot gran o amb l'objecte de celebrar la Missa un diumenge. En aquest cas, l'ecònom corresponent, pot, naturalment, entretant visitar-ne alguna altra de les seves.

En alguna població, la presència del Bisbe, desprovista de protocols, que hi va només per a feina, pot estranyar un xic a certs sectors; però, sens dubte, s'hi aniran fent.

Mentrestant, suplint el Consell del Presbiteri, continua portant certes tasques clericals la vella Comissió de Vida i Ministeri.

Cap renovació de personal, de moment. I sembla que l'Assemblea Diocesana, ja en marxa, suplirà, tot el temps que duri, el necessari diàleg permanent del clergat amb el Bisbe.

L'Assemblea Diocesana Conjunta, la celebració de la qual hom preveu per a la primera quinze-

na de juliol, continua el seu curs de treball.

Són setze els grups que han portat a terme, en diverses sessions setmanals de treball, sengles temes, que desembocaran en la confecció del Document zero diocesà.

Simultàniament a l'estudi dels resultats de l'Enquesta al Clergat, hom ha realitzat l'Enquesta-Consulta als laics i religiosos diocesans. En nombre de 595 respostes (agents pastorals: religiosos, religioses, laics militants; i sectors pastorals: rurals, obrers, professionals, estudiants) il·lustra, del punt de vista no estrictament clerical, interessants qüestions determinades, i fa possible aquesta convergència d'enfocament d'unes valuoses apreciacions que en un senzill estudi comparatiu caldrà algun dia aportar a QUADERNS DE PASTORAL.

Una ordenació sacerdotal el dia 28 de març.

A Cerdanyola, treballen pastoralment la Parròquia els responsables i els estudiants teòlegs del nostre Bisbat d'Urgell: una recent experiència en marxa, que també caldrà que al seu moment ens comentin els interessats.

El Bisbe d'Urgell va fer l'entrada oficial a Andorra el 17 de març. Va prestar jurament com a Príncep sobirà; des d'aquest moment, doncs, li correspon el número 80 de la llista de Bisbes-Prínceps que han exercit sobirania temporal sobre el petit Principat durant 1.138 anys. Heus ací alguns fragments del seu discurs:

«El curs de la història i el geni del poble andorrà han col·laborat a crear les institucions bàsiques del país i a donar un suport fonamental al mateix exercici dels poders sobirans. Els vells pareatges, punt de partida obligat, s'han vist enriquits constantment en el decurs dels segles amb noves formulacions doctrinals i formalitzacions jurídiques. La realitat institucional andorrana, però, partint d'una època medieval, en què té encara fortes arrels, ha seguit una evolució molt peculiar, que fa difícil d'emmarcar-la en els quadres de la moderna ciència política i adverteix aquells qui la miren de lluny, del perill que tenen de contemplar-la amb una òptica equivocada.

En aquest ordre de coses s'inscriu el mateix poder temporal de la Mitra d'Urgell. És la tradició llarga i fonamentada del passat i és la voluntat manifesta del Poble Andorrà d'avui que continua demanant aquest servei al Bisbe. No em sento pas engelosit per l'exercici d'aquest poder, ja que sóc, per damunt de tot, home d'Església, que és avui tan sensible a la pròpia llibertat i autonomia. Però entenc en bon sentit humà que en el cas nostre no existeix un paral·lelisme adequat als corrents ideològics i socials d'altres països i considero que no és missió de l'Església de destruir i de violentar el curs de la història, sinó més aviat d'eleva i d'ajudar tot allò que es considera un valor en la comunitat humana i de pres-
tar-li aquests serveis temporals,

mentre tal suplència es faci necessària. (...).

La identificació amb els valors del país, de ciutadans i de residents, i l'amor a la cultura humana i cristiana han d'ésser el cim de la nostra vida andorrana, i han de crear un sentit d'unitat interna, d'utilitat productiva i de fraternitat universal.

Som en una època en què els mateixos estats poderosos caminen cap a situacions que els obliguen a buscar noves fórmules de salvaguardar la independència tot acceptant una interdependència creixent en l'ordre internacional. Andorra ha de saber definir-se també oferint i acceptant una col·laboració de bon veïnatge, ben necessària per a la seva pròpia vida, però reforçant la pròpia autonomia amb una actitud intel·ligent i sacrificada, buscant d'augmentar la seva capacitat resolutòria d'aquelles necessitats que poden considerar-se més bàsiques i vitals.

Jo espero de vosaltres, estimats andorrans, que us afanyareu a servir el país amb generositat i eficàcia, amb diàleg obert i constructiu, amb respecte a les lleis i als costums, i que tots, ciutadans i institucions, donareu als Co-Prínceps aquella col·laboració i aquells mitjans necessaris per a complir la missió sobirana que els correspon (...).

«Una de les poques indústries que radiquen a la ciutat de la Seu d'Urgell, amb notable projecció i vinculació amb la vida econòmica de la comarca, ha tractat amb els seus treballadors sobre

el trasllat de tota una secció a una planta industrial ubicada a Molins de Rei.

Aquesta mesura, si obeeix a conveniències econòmiques del sector capital, afecta també a una cinquantena d'obrers i causaria greus transtorns a les seves famílies».

Aquestes paraules formen part de l'homília pronunciada el dia 9 de maig a les dues parròquies de la Seu i a la de Castellciutat, i que va ser impresa, a més, al full parroquial.

A part de l'interès del seu text, ens trobem davant d'una acció interparroquial conjunta en l'ambient rural, que posa de manifest l'estat de subdesenvolupament i de colonització econòmica de les comarques rurals catalanes. No estranyarà a ningú que es tracti d'una indústria lletera, la qual extreu de la comarca, a més de la mà d'obra, la seva matèria prima.

«D'una banda, és un afer econòmic —continua l'homília—. Però les seves implicacions humanes (emigració forçada, desarrelament, indemnitzacions, llocs de treball, vivenda, escolarització dels fills, trasplantament de persones d'edat, abandó de petites propietats i d'activitats suplementàries a la mesura d'una família rural, etc.) li donen una dimensió viva en el terreny de l'amor i la justícia i demanen que la veu de l'Església hi faci llum des del seu terreny. En aquest cas, ha de ser la parròquia (...).

En conseqüència, com a Església i en nom del Crist i de l'home, sempre que es doni un tractament

ofensiu a la dignitat del treball i de la persona humana lliure, hem de desaprovar-lo amb energia. I en el cas que la recta justícia en les relacions humanes s'oblidés en aquest assumpte que ateny a la comarca, tots els cristians denunciariem clarament una violència més de la nostra societat.

Cal doncs que tots, cristians i gent de bona voluntat, ens fem solidaris (...) de la situació d'angoixa que passen unes famílies veïnes nostres...»

Tortosa

L'assemblea conjunta de bisbes i sacerdots es va preparant intensament a tot el bisbat de Tortosa.

Així, els capellans es van reunint regularment, per zones, des de finals d'any; però la tasca es va intensificant i formalitzant amb el pas dels mesos.

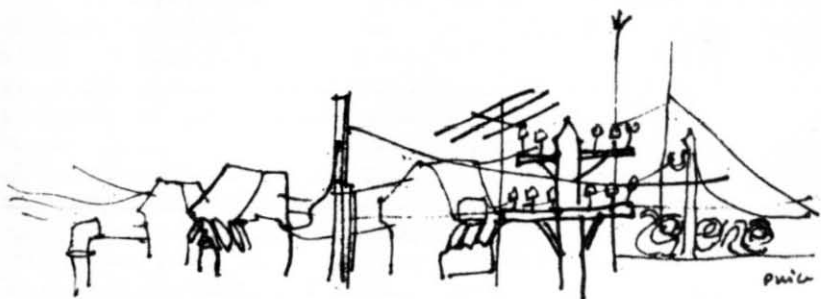
Es preveu que l'assemblea diocesana tindrà lloc a finals de juny i que els temes entorn dels quals se centrarà la reflexió conjunta seran aquests: formació permanent del clergat, organització de la diòcesi, elaboració de plans de pastoral, vida dels sacerdots en grup, clima de participació, el sacerdot i l'Església, Església i món.

Mossèn Marià Gil va ésser detingut en baixar del tren a Tortosa, a finals d'abril, quan venia de Barcelona, on havia participat en una reunió de la J.O.C.

Aquest és el primer cas de detenció d'un sacerdot del bisbat tortosí. Mossèn Marià ha treballat molt en la J.O.C. i havia aconseguit de desvetllar aquest moviment de joves treballadors.

Tres militants de la J.O.C. també van ésser objecte d'escorcoll per aquells dies.

Darrerament, el Sr. Bisbe havia demanat insistentment que hom treballés en la creació de moviments apostòlics des de la base. En el moment de confegir aquestes ratlles podem dir que s'interessa per aquests fets.

DISTRIBUIDORA I LLIBRERIA BALMES

Duran i Bas, 11

Barcelona-2

- * Llibres religiosos
 - * Secció litúrgica
 - * Fitxes musicals
 - * Informació bibliogràfica
 - * Subscripcions a Revistes nacionals i estrangeres
- * Importació d'obres religioses de les principals Editorials estrangeres
- * Butlletí gratuït de «Bibliografia religiosa»

LA HORMIGA DE ORO

editorial - impremta - llibreria

Hi trobareu les obres clàssiques i
les darreres novetats religioses

SOL·LICITEU·NOS CATÀLEGS

VISITEU ELS NOSTRES APARADORS

Portal de l'Àngel, 5 - Telèfons 221 84 55 i 231 82 58 - Barcelona - 2

Hogar del Libro, S. A.

VERGARA, 3

TEL. 232 26 00

BARCELONA - 2

Us recorda

uns quants títols recents:

EL MÓN I L'ESGLÉSIA, Tempteigs teològics III

d'EDWARD SCHILLEBEECKX

Versió directa del neerlandès per Jem Cabanes

PROFESSIÓ DE FE EN TEMPS DE CRISI

de JOAN GOMIS

Premi Carles Cardó 1970

DÉU, VIU O MORT ?

d'EUSEBI COLOMER

**ROGER GARAUDY I EL REDESCOBRIMENT DE
L'HOMME TOTAL**

d'ANTONI MATABOSCH

Epíleg-resposta de Roger Garaudy

AMOR CRISTIÀ I VIOLENCIA

REVOLUCIONÀRIA

de GIULIO GERARDI

PRESBYTERIUM — QUADERNS DE PASTORAL
Publicació bimensual. Director: Josep Junyent,
Redacció i Administració: Rivadeneyra, n.º 6, 3.ª,
Tel.2315220-Barcelona-2. Subscripció anyal: 200 ptes.
Número solt: 50 ptes. Dipòsit Legal B - 25.506-1969.
Imprès a I. G. Sta. Eulàlia, c. S. Joan Bosco, s/n.
Sta. Eulàlia de Ronsana. Amb censura eclesiàstica.
